

Bylos, kuriose peticijos pripažintos nepriimtiniomis

2018 m. birželio 1 d. duomenimis

1. **Mačionienė prieš Lietuvą** (Nr. 32104/96), 1997-01-15,
2. **Jasinskij ir kiti prieš Lietuvą** (Nr. 38985/97), 1998-09-09,
3. **Baškauskaitė prieš Lietuvą** (Nr. 41090/98), 1998-10-21,
4. **Jodko prieš Lietuvą** (Nr. 39350/98), 1999-09-07,
5. **Ganusauskas prieš Lietuvą** (Nr. 47922/99), 1999-09-07,
6. **Krempovskij prieš Lietuvą** (Nr. 37193/97), 1999-04-20,
7. **Visockas prieš Lietuvą** (Nr. 49107/99), 2000-01-06,
8. **Kamantauskas prieš Lietuvą ir Rusiją** (Nr. 45012/98), 2000-02-29,
9. **Ahmadi, Saberdjan ir Saberdjan prieš Lietuvą** (Nr. 47701/99), 2000-10-17,
10. **Saukaitis prieš Lietuvą** (Nr. 41774/98), 2000-11-14,
11. **Gaidjurgis prieš Lietuvą** (Nr. 49098/99), 2001-01-06,
12. **Jurša prieš Lietuvą** (Nr. 50032/99), 2001-01-06,
13. **Evangelikų reformatų bažnyčios Sinodo kolegija prieš Lietuvą** (Nr. 44548/98), 2002-12-05,
14. **Batalov prieš Lietuvą** (Nr. 30789/04), 2005-11-15,
15. **Visockas ir kiti prieš Lietuvą** (Nr. 70646/01), 2005-11-24,
16. **Hussein prieš Jungtinę Karalystę ir kitas 20 valstybių, įskaitant Lietuvą** (Nr. 23276/04), 2006-03-14,
17. **Liekis prieš Lietuvą** (Nr. 10406/03), 2006-05-30,
18. **Ščiukina prieš Lietuvą** (Nr. 19251/02), 2006-12-05,
19. **Živulinskas prieš Lietuvą** (Nr. 34096/02), 2006-12-12,
20. **Kalpokas ir Kalpokas prieš Lietuvą** (Nr. 14425/03), 2007-03-06,
21. **Morkūnas prieš Lietuvą** (Nr. 29798/02), 2007-04-12,
22. **Peleckas prieš Lietuvą** (Nr. 18293/03), 2007 11 06,
23. **Sadauskienė prieš Lietuvą** (Nr. 19742/03), 2007-11-27,
24. **Lenkauskienė prieš Lietuvą** (Nr. 6788/02), 2008-05-20,
25. **Kuzmickaja prieš Lietuvą** (Nr. 27968/03), 2008-06-10,
26. **Jakelaitis prieš Lietuvą** (Nr. 17414/05), 2008-12-16,
27. **Beygo prieš 46 ET nares** (Nr. 36099/06), 2009-06-16,
28. **Shub prieš Lietuvą** (Nr. 17064/06), 2009-06-30,
29. **Rinkūnienė prieš Lietuvą** (Nr. 55779/08), 2009-12-01,
30. **Šedbarienė prieš Lietuvą** (Nr. 27925/08), 2010-02-23,
31. **Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija & Tapinas ir partneriai prieš Lietuvą** (Nr. 27930/05), 2010-07-06,
32. **Giedrikas prieš Lietuvą** (Nr. 51392/07), 2010-12-14,
33. **Česnulevičius prieš Lietuvą** (Nr. 41922/06), 2011-05-10,
34. **Loveika prieš Lietuvą** (Nr. 31244/06), 2011-10-18,
35. **Beržinis prieš Lietuvą** (Nr. 45073/07), 2011-12-13,
36. **Beržinis prieš Lietuvą** (Nr. 20510/08), 2011-12-13,
37. **Beržinis prieš Lietuvą** (Nr. 20513/08), 2011-12-13,
38. **Beržinis prieš Lietuvą** (Nr. 20508/08), 2011-12-13,

39. **Cytacka ir kiti prieš Lietuvą** (Nr. 53788/08), 2012-07-10,
40. **Jonika prieš Lietuvą** (Nr. 25991/05), 2012-11-20,
41. **Savickas ir kiti prieš Lietuvą** (Nr. 66365/09, 12845/10, 29809/10, 29813/10, 30623/10, 28367/11), 2013-10-15,
42. **Fišmanas ir UAB „Griflit“ prieš Lietuvą** (Nr. 23523/05), 2013-11-05,
43. **Mazėtis prieš Lietuvą** (Nr. 19644/08), 2014-12-16,
44. **Andreasen prieš Jungtinę Karalystę ir kitas 26 ES valstybės nares** (Nr. 28827/11), 2015-03-31,
45. **Gubavičienė prieš Lietuvą** (Nr. 68611/14), 2015-09-15,
46. **Koturenka prieš Lietuvą** (Nr. 10646/08), 2015-09-29,
47. **Baliučiai prieš Lietuvą** (Nr. 29056/15), 2015-10-20,
48. **Lazauskai prieš Lietuvą** (Nr. 4964/11), 2016-09-06,
49. **A.Č. prieš Lietuvą** (Nr. 59076/08), 2016-10-04,
50. **Koveshnikov prieš Lietuvą** (Nr. 48073/13), 2016-11-08,
51. **Mertinas ir Mertinienė prieš Lietuvą** (Nr. 43579/09), 2016-11-08,
52. **Žvagulis prieš Lietuvą** (Nr. 8619/09), 2016-11-08,
53. **Leščiukaitis prieš Lietuvą** (Nr. 72252/11), 2017-03-28,
54. **Bilinskas prieš Lietuvą** (Nr. 40091/13), 2017-04-04,
55. **Šarkienė prieš Lietuvą** (Nr. 51760/10), 2017-06-27,
56. **Linkevičienė ir kiti prieš Lietuvą** (Nr. 3356/07, 34734/07, 34740/07), 2017-06-20,
57. **Čiapas prieš Lietuvą** (Nr. 62564/13), 2017-07-04,
58. **Mockienė prieš Lietuvą** (Nr. 75916/13), 2017-07-04,
59. **Falkauskienė prieš Lietuvą** (Nr. 42307/09), 2017-07-04,
60. **Kužmarskienė prieš Lietuvą** (Nr. 54467/12), 2017-07-11,
61. **Kazlauskas prieš Lietuvą** (Nr. 13394/13), 2017-07-11,
62. **Selina prieš Lietuvą** (Nr. 17969/10), 2017-09-05,
63. **Špakauskas prieš Lietuvą** (Nr. 54909/13), 2017-09-19,
64. **Jurgelaitis prieš Lietuvą** (Nr. 9464/14), 2017-10-10,
65. **Butkus ir Remeikis prieš Lietuvą** (Nr. 42468/16, 51911/16), 2018-04-10,
66. **Marozaitė prieš Lietuvą** (Nr. 52524/13), 2018-04-17.

Batalov prieš Lietuvą (Nr. 30789/04), 2005-11-15

Pareiškėjas, Rusijos pilietis, yra čečėnų etninės kilmės. 2001 m. pareiškėjas nelegaliai atvyko į Lietuvą ir iš karto paprašė prieglobsčio remdamasis tuo, jog jis tariamai dalyvavo karo veiksmuose prieš Rusijos karines pajėgas ir bijo būti persekiojamas, jeigu grįžtų į Rusiją. 2004 m. gegužės 14 d. imigracijos institucija atsisakė suteikti jam prieglobstį ir kreipėsi į teismą dėl jo išsiuntimo į Rusiją. Priimdama tokį sprendimą, imigracijos institucija nurodė, jog pareiškėjas „kelia grėsmę nacionaliniam saugumui“. Faktinių tai pagrindžiančių duomenų nebuvo nurodyta, buvo remtasi Valstybės saugumo departamento pateiktu raštu. 2004 m. birželio 10 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas patenkino imigracijos institucijos prašymą išsiųsti pareiškėją į Rusiją. 2004 m. gruodžio 17 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas sustabdė sprendimo dėl išsiuntimo vykdymą. Atnaujinus procesą pareiškėjo administracinėje byloje, 2005 m. balandžio 19 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas panaikino sprendimą pareiškėją deportuoti, remiantis, be kita ko, ir tuo, kad išsiuntus į Rusiją pareiškėjui galėtų grėsti persekiojimas.

Pirminėje peticijoje pareiškėjas skundėsi dėl galimo Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimo, jei jis būtų išsiųstas į Rusiją. Tačiau vėliau dėl pasikeitusių aplinkybių pareiškėjas šio skundo atsisakė.

2005 m. kovo 30 d. pareiškėjas papildė savo peticiją, skųsdamasis dėl Konvencijos 5 str. (teisė į laisvę ir saugumą) 1 d. f) p. pažeidimo, dėl to, kad jis buvo neteisėtai sulaikytas. Jis ypač skundėsi dėl to, kad jo sulaikymas, remiantis 2004 m. birželio 10 d. sprendimu jį išsiųsti iš Lietuvos grėsmės nacionaliniam saugumui pagrindais, kurie jam nebuvo žinomi, buvo savavališkas. Pareiškėjas taip pat skundėsi dėl Konvencijos 5 str. 2 ir 4 dalių, nes jis nebuvo detaliam informuotas apie jo sulaikymo priežastis, t.y. kodėl jis kelia grėsmę nacionaliniam saugumui.

Teismas pastebėjo, kad skundžiamas periodas dėl pareiškėjo sulaikymo buvo pagrįstas teismo sprendimais, remiantis nacionaliniais teisės aktais, nurodant pareiškėjo sulaikymo priežastis. Teismas taip pat konstatavo, kad teismo sprendimo dėl pareiškėjo išsiuntimo panaikinimas 2005 m. balandžio 19 d. sprendimu neturi atgalinio poveikio jo sulaikymo teisėtumui. Atsižvelgiant į tai, Teismas paskelbė šią pareiškimo dalį nepriimtina remiantis Konvencijos 35 str. 3 d. Pareiškėjo skundai dėl Konvencijos 5 str. 2 d. buvo pripažinti kaip nepagrįsti ir atmesti remiantis Konvencijos 35 str. 3 d. Pareiškėjo skundai dėl Konvencijos 5 str. 4 d. buvo taip pat atmesti kaip nepagrįsti, kadangi pareiškėjas turėjo teisę į teismą, jo skundai dėl sulaikymo neteisėtumo buvo sprendžiami beveik kiekvieną mėnesį. Teismas padarė išvadą, kad teisminis nagrinėjimas dėl pareiškėjo sulaikymo buvo suderinamas su Konvencijos 5 str. 4 d. reikalavimais.

Visockas ir kiti prieš Lietuvą (Nr. 70646/01), 2005-11-24

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtino, paskelbdamas peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 3 dalis. Bylą iškėlė 11 528 Lietuvos ūkininkai. Pareiškėjai tvirtino, kad už 1999 metus jiems buvo suteiktos valstybės subsidijos, kurių išmokėjimo sąlygas nustatė galiojantys Žemės ūkio ministro 1998 m. gruodžio 31 d., 1999 m. vasario 13 d. ir 1999 m. birželio 18 d. įsakymai. Jie teigė, jog, remiantis šiais įsakymais, Žemės ūkio ministerija subsidijas ūkininkams turėjo apskaičiuoti ir išmokėti kiekvieną mėnesį tų metų, kuriais pateikti įrodymai, jog ūkininkas pardavė grūdus, pieną ar mėsą maisto perdirbimo įmonėms, tačiau daugiau kaip pusę metų jų nemokėjo.

Pareiškėjai skundėsi dėl Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimo, jog jiems buvo nesuteikta teisė į teismą siekiant gauti kompensaciją. Jie taip pat skundėsi dėl Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimo.

Teismas, išnagrinėjęs peticiją bei Vyriausybės pateiktą poziciją, konstatavo, kad pareiškėjai nepanaudojo visų teisinių gynybos priemonių, o vienas pareiškėjas pažeidė 6 mėnesių taisyklę, numatytą Konvencijos 35 str. 1 d.

Nacionaliniai teismai, spręsdami pareiškėjų skundus, nurodė, kad nebuvo įstatymo, reikalaujančio apskaičiuoti ir išmokėti subsidijas už 1999 m. kiekvieną mėnesį. Teismas, spręsdamas klausimą dėl Konvencijos 1 Protokolo 1 str. pažeidimo ir palaikydamas nacionalinių teismų poziciją, konstatavo, jog nėra jokių savavališkumo požymių aiškinant nacionalines nuostatas. Kadangi Vyriausybės 1999 m. gruodžio 13 d. nutarimu buvo numatytas paskutinis terminas apskaičiuoti ir išmokėti subsidijas už 1999 metus, Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjų „nuosavybė“ 1 Protokolo 1 str. požiūriu nebuvo apribota. Atsižvelgiant į tai, Teismas paskelbė šį pareiškėjų skundą nepriimtinu remiantis Konvencijos 35 str. 1 d. kaip nesuderinamą *ratione materiae* požiūriu.

Spręsdamas galimą Konvencijos 6 str. pažeidimo klausimą, Teismas konstatavo, kad pareiškėjų skundas dėl teisės į teismą pažeidimo yra nepagrįstas, kadangi pareiškėjams buvo garantuota teisė į teismą, tačiau šia teise visiškai pasinaudojo tik vienas iš jų. Todėl ir ši peticijos dalis buvo paskelbta nepriimtina ir atmesta pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 3 dalis.

Hussein prieš Jungtinę Karalystę ir kitas 20 valstybių, įskaitant Lietuvą (peticijos Nr. 23276/04), 2006-03-14

Teismas nusprendė atmesti Sadamo Huseino skundus prieš 21 valstybę, Konvencijos dalyvę, įskaitant ir Lietuvą, kadangi buvęs Irako prezidentas neįrodė, jog pagal Konvencijos 1 str. jis pateko į atsakovėmis nurodytų Konvencijos dalyvių jurisdikciją.

Remdamasis Konvencijos 2 (teisė į gyvybę), 3 (kankinimo uždraudimas), 5 (teisė į laisvę ir saugumą), 6 (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) straipsniais bei Konvencijos 6 ir 13 protokolais dėl mirties bausmės panaikinimo, pareiškėjas skundėsi dėl jo suėmimo, įkalinimo, perdavimo Irako Vyriausybei bei besitęsiančio teismo proceso. Kaip žinoma, 2003 m. gruodžio 13 d. netoli Tikrito pareiškėją sulaukė JAV kariškiai, o 2004 m. birželio 30 d. JAV karinės pajėgos perdavė jį Irako valdžiai. Buvęs Irako diktatorius teigė, kad koalicinės karinės pajėgos faktiškai valdė Iraką ir po valdžios perdavimo Irako Vyriausybei 2004 m. birželį bei 2005 m. sausio mėn. rinkimų. Teigdamas, kad valstybės yra atsakingos už savo karių veiksmus, atliktus kitos valstybės teritorijoje, pareiškėjas tvirtino, kad jis pateko į Konvencijos dalyvių, įėjusių į koalicines karines pajėgas, jurisdikciją.

Teismas nusprendė, kad pareiškėjas nesugebėjo įrodyti, kaip ir koku mastu atsakovėmis nurodytos Konvencijos dalyvės faktiškai prisidėjo prie JAV kariškių įvykdyto jo suėmimo, įkalinimo bei perdavimo Irako Vyriausybei, koks buvo kiekvienos iš šių valstybių vaidmuo bei tikėtina atsakomybė. Teigdamas, kad nei remiantis Konvencijos jurisprudencija, nei tarptautinės teisės principais pareiškėjas nepatenka į atsakovėmis nurodytų Konvencijos dalyvių jurisdikciją, Europos Žmogaus Teisių Teismas pripažino pareiškimą nepriimtinu.

Pažymėtina, jog šis Europos Žmogaus Teisių Teismo nutarimas yra galutinis.

Liekis prieš Lietuvą (peticijos Nr. 10406/03), 2006-05-30

Teismas vienbalsiai priėmė nutarimą dėl priimtimumo, kuriuo peticija paskelbta nepriimtinu.

Pareiškėjas skundėsi dėl tariamai pažeistų jo teisių, įtvirtintų Konvencijos 3 (kankinimo uždraudimas), 5 (teisė į laisvę ir saugumą), 6 (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) bei 4 Protokolo 2 (judėjimo laisvė) straipsniuose. Teismas konstatavo, kad pareiškėjo skundai dėl Konvencijos 3 bei 5 straipsnių, susiję su suėmimu bei namų areštu, nepriimtini dėl to, kad pareiškėjas praleido Konvencijos 35 str. 1 d. numatytą 6 mėnesių terminą.

Remdamasis Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką), pareiškėjas skundėsi, kad jo baudžiamasis procesas tęsėsi pernelyg ilgai. Baudžiamosios bylos tyrimas ir jos nagrinėjimas visų instancijų teismuose truko kiek ilgiau kaip 3 metus ir 9 mėnesius. Teismas, atsižvelgęs į tai, kad procesas užsitęsė dingus vienai iš kaltinamųjų, bei konstatavęs, kad pareigūnai ir institucijos šio proceso nevilkino, pripažino baudžiamojo proceso trukmę pateisinama pagal Konvencijos 6 str. 1 d.

Remdamasis Konvencijos 4 Protokolo 2 str., pareiškėjas skundėsi dėl jam paskirtos kardamosios priemonės – rašytinio pasižadėjimo neišvykti. Teismas paskelbė ir šį skundą nepriimtinu, nes pastarasis nepanaudojo, kaip reikalauja Konvencija, visų vidaus teisinės gynybos priemonių.

Ščiukina prieš Lietuvą (peticijos Nr. 19251/02), 2006-12-05

Teismas priėmė nutarimą, kuriuo peticija pripažinta nepriimtina.

Pareiškėja savo peticijoje skundėsi dėl per ilgos proceso trukmės (Konvencijos 6 str. 1 d.), nuteisimo be teisinio pagrindo (Konvencijos 7 str.), tariamo judėjimo laisvės apribojimo (Konvencijos 4 Protokolo 2 str.) bei *non bis in idem* (dvigubo baudimo) principo (Konvencijos 7 Protokolo 4 str.) pažeidimo.

Pareiškėja buvo nuteista už apysunkį žmogaus kūno sužalojimą dėl neatsargumo – jos vedžiojamas pitbulterjero veislės šuo užpuolė bei apkandžiojo 11 metų vaiką. Prieš tai pareiškėja

buvo patraukta administracinė atsakomybė už gyvūnų auginimo ir laikymo tvarkos pažeidimą ir nubausta 300 litų bauda.

Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad baudžiamasis procesas trijų instancijų teismuose užtruko 2 metus ir 7 mėnesius, atmetė peticijos dalį dėl Konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimo kaip visiškai nepagrįstą.

Pareiškėjos skundas dėl tariamo Konvencijos 7 str. (nėra bausmės be įstatymo) pažeidimo taip pat atmestas kaip visiškai nepagrįstas. Pareiškėja tvirtino, jog bylai reikšmingu metu įstatymai nenumatė baudžiamosios atsakomybės savininkui už gyvūno sukeltą žalą. Tačiau Teismas pritarė Vyriausybės argumentams ir pastebėjo, jog I. Ščiukina buvo nuteista pagal BK 115 str., numatantį atsakomybę už sunkų ar apysunkį kūno sužalojimą dėl neatsargumo, be to, pareiškėja neginčijo, kad bylai reikšmingu metu kūno sužalojimas buvo pripažįstamas nusikaltimu.

Remdamasi 4 Protokolo 2 str. (judėjimo laisvė), pareiškėja skundėsi dėl judėjimo laisvės suvaržymo paskyrus kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti. Tačiau ši peticijos dalis buvo atmesta dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo.

Skundas dėl nubaudimo du kartus už tą patį teisės pažeidimą buvo atmestas taip pat dėl priemonių nepanaudojimo, nes pareiškėja nepasinaudojo galimybe apskusti jai skirtą baudą administracinio proceso tvarka.

Živilinskas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 34096/02), 2006-12-12

Priimdamas nutarimą dėl peticijos priimtino, Teismas vienbalsiai atmetė visus pareiškėjo skundus.

Pareiškėjas Teismui buvo pateikęs šiuos skundus:

1) remdamasis Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pareiškėjas skundėsi dėl to, kad drausminės nuobaudos paskyrimo procedūra buvo neteisinga, nes nuobauda paskirta jam nedalyvaujant ir įvykdyta, nelaukiant bylos (jam apskundus nuobaudos paskyrimą) teisme nagrinėjimo pabaigos, be to, pareiškėjas teigė, kad procesas nebuvo rungtyniškas, neužtikrintos jo gynybos teisės;

2) remdamasis Konvencijos 7 Protokolo 4 str. (teisė nebūti dukart teisiamam ar nubaustam už tą patį nusikaltimą) pareiškėjas skundėsi dėl to, kad buvo dukart nubaustas už tą patį nusižengimą, nes jam paskirta drausminė nuobauda ir dar konfiskuoti pinigai (pastaba: nuteistiesiems draudžiama turėti grynųjų pinigų);

3) pareiškėjas taip pat teigė, kad jo daiktų apžiūra pažeidė Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą);

4) remdamasis Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pareiškėjas teigė, kad pinigų atėmimas pažeidė minėtame straipsnyje numatytas jo teises;

5) pareiškėjas teigė, kad buvo pažeistas Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas), nes tai, kad jo gyvenamajame kambaryje pataisos namuose trūko ploto, pagal teisės aktus turinčio tekti vienam nuteistajam, sukėlė jam kančių;

6) remdamasis Konvencijos 6 str. pareiškėjas skundėsi dėl to, kad administraciniai teismai buvo šališki ir savavališkai atmetė jo skundą dėl kalinimo sąlygų ir su tuo susijusį reikalavimą dėl žalos atlyginimo. Jis teigė neturėjęs šiuo atžvilgiu veiksmingos teisinės gynybos priemonės;

7) remdamasis Konvencijos 6 str. pareiškėjas skundėsi ir dėl to, kad procesas dėl jo lygtinio paleidimo buvo neteisingas, bei dėl proceso baigties.

Atsižvelgiant į paminėtus pareiškėjo skundus Vyriausybei buvo pateikti du klausimai (dėl skundų, nurodytų 5 ir 6 punktuose).

Daugumą pareiškėjo skundų (5 iš 7) Teismas atmetė dėl to, kad jie aiškiai nepagrįsti pagal Konvenciją; skundą dėl daiktų patikrinimo Teismas atmetė dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo (pareiškėjas nesikreipė į administracinius teismus), o skundą dėl to, kad pareiškėjas nebuvo paleistas lygtinai, Teismas atmetė, nes jis *ratione materiae* nesuderinamas su Konvencija.

Pareiškėjo skundai dėl to, kad jo gyvenamajame kambaryje trūko ploto, tenkančio vienam nuteistajam, bei dėl to, kad administraciniai teismai buvo šališki ir savavališkai atmetė jo skundą dėl kalinimo sąlygų, kad jam nebuvo užtikrintas teisingas bylos nagrinėjimas pagal Konvencijos 6 str. ir todėl jis neturėjo veiksmingos teisės dėl ploto trūkumo reikalauti žalos atlyginimo, atmesti, kaip nepagrįsti. Teismas, atsižvelgdamas į tai, kad nuteistieji pataisos namuose visą dieną gali laisvai judėti, sportuoti, eiti į darbą, biblioteką, valgyklą ir pan., o gyvenamuosiuose kambariuose turi būti tik nakties metu, be to, į tai, kad nenustatyta faktų, rodančių, kad tiek bendrosios, tiek konkrečios pareiškėjo kalinimo sąlygos būtų nežmoniškos ar žeminančios žmogaus orumą, konstatavo, kad pareiškėjo kalinimo sąlygos nesukėlė jam tokių kančių ar pažeminimo, kurie būtų nežmoniškas ar žmogaus orumą žeminantis elgesys pagal Konvencijos 3 str. Dėl proceso administraciniuose teismuose Teismas pirmiausia dar kartą pabrėžė, kad vidaus teismai [o ne tarptautinis teismas] turi spręsti klausimą dėl to, ar asmuo turi teisę į žalos atlyginimą, ir jei taip, kokio dydžio. Teismo funkcija šiuo požiūriu yra tik prižiūrėti, ar šis svarbus klausimas nebuvo sprendžiamas savavališkai, neteisėtai ar visiškai nepagrįstai. Teismas pastebėjo, kad vidaus teismai nustatė vidaus teisės aktų pažeidimą dėl miegamųjų patalpų perpildymo pataisos namuose, tačiau nepriteisė pareiškėjui žalos atlyginimo, nes jis neįrodė dėl to patyręs žalos, bei nebuvo įrodymų, kad ploto trūkumas gyvenamajame kambaryje turėjo įtakos pareiškėjo psichinei bei fizinei būklei. Teismas apibendrinamas konstatavo, kad nėra nieko, kas rodytų, jog vidaus teismai sprendė žalos klausimą savavališkai ar visiškai nepagrįstai, ir atmetė šį pareiškėjo skundą kaip nepagrįstą pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Kalpokas ir Kalpokas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 14425/03), 2007-03-06

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtino, paskelbdamas peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Šioje byloje pareiškėjai skundėsi dėl Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimų, teigdami, kad valdžios institucijos neįvykdė 2002 m. rugsėjo 9 d. Kauno apygardos administracinio teismo sprendimo, kuriuo atitinkamos institucijos per 3 mėnesius buvo įpareigos priimti sprendimą atkurti nuosavybės teises pareiškėjams.

Teismas, nagrinėdamas pareiškėjų skundus pastebėjo, kad minėtasis Kauno apygardos administracinio teismo sprendimas nenumatė pareigos imtis vienintelės konkrečios priemonės, o valdžios institucijos turėjo atlikti nemažai sudėtingų veiksmų. Teismas taip pat pastebėjo, kad valdžios institucijos pirmųjų veiksmų ėmėsi tuoj pat po teismo sprendimo įsigaliojimo. Be to, pakartotinas atkuriamos žemės matavimas, nors ir lėmė ilgesnį teismo sprendimo vykdymo procesą, tačiau buvo naudingas pareiškėjams atkuriant žemę natūra jų velionio tėvo turėtoje žemėje.

Teismas taip pat konstatavo, kad vykdant teismo sprendimą pareiškėjai neparodė iniciatyvos ir nebuvo linkę bendradarbiauti su valdžios institucijomis. Galiausiai, nepaisant to, kad sprendimai atkurti nuosavybės teises pareiškėjams buvo vėliau panaikinti, Teismas pabrėžė, kad valdžios institucijos negali būti išimtinai atsakingos už delsimus atkuriant nuosavybės teises pareiškėjams, kadangi jos veikė intensyviai, tuo tarpu pareiškėjai neparodė jokie noro bendradarbiauti su šiomis institucijomis.

Atsižvelgiant į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad delsimu vykdant 2002 m. rugsėjo 9 d. Kauno apygardos administracinio teismo sprendimą nebuvo pakenkta pareiškėjų teisės į teismą, ginamos Konvencijos 6 str., esmei.

Teismas taip pat atmetė pareiškėjų skundus dėl 1 Protokolo 1 str. kaip nepagrįstus. Teismas, nagrinėdamas pareiškėjų skundus dėl nuosavybės apsaugos, nustatė, kad nuo 2002 m. rugsėjo 9 d. Kauno apygardos administracinio teismo sprendimo įsigaliojimo iki 2005 m. kovo 2 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimo, kuriuo buvo panaikintas ankstesnis teismo sprendimas bei sprendimai atkurti nuosavybės teises pareiškėjams, valdžios institucijos ėmėsi visų reikiamų priemonių siekiant užtikrinti ginčijamo teismo sprendimo savalaikį įvykdymą.

Pareiškėjų skundą dėl to, kad jiems nebuvo atkurtos nuosavybės teisės natūra į visą jų tėvo turėtą žemę, Teismas taip pat paskelbė nepriimtiniu, kadangi pareiškėjai turėjo teisę į nuosavybės teisių atkūrimą natūra tik į tą žemę, kuri buvo laisva.

Peleckas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 18293/03), 2007-11-06

Pareiškėjas skundėsi dėl Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) pažeidimo, teigdamas, kad buvo sumuštas policijos pareigūnų, dėl ko patyrė sunkius sužalojimus, ir kad tokie policijos pareigūnų veiksmai prilygo nežmoniškam ir žeminančiam jo orumą elgesiui. Be to, remdamasis Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) jis teigė, kad teismai buvo šališki ir priėmė savavališkus sprendimus. Pareiškėjas taip pat skundėsi dėl tariamo Konvencijos 14 str. (diskriminacijos uždraudimas) pažeidimo, nes jo procesinė padėtis baudžiamojo proceso metu buvo tariamai mažiau palanki nei policijos pareigūnų.

Teismas, nagrinėdamas pareiškėjo skundą dėl Konvencijos 3 str. pažeidimo konstatavo, kad nacionaliniai teismai nustatė, jog pareiškėjas buvo sužalotas, nes priešinosi jį teisėtai suimant, ir kad jėga nebuvo panaudota nepagrįstai. Teismas nenustatė, jog tokios nacionalinių teismų išvados yra savavališkos. Be to, Teismas atsižvelgė į tai, kad paties pareiškėjo elgesį išsamiai ištyrė pareigūnui S.T. iškeltą baudžiamąją bylą nagrinėję nacionaliniai teismai. Teismas pastebėjo, kad nebuvo pateikta įtikinamų įrodymų, verčiančių suabejoti nacionalinių teismų išvadomis, todėl Teismas konstatavo, kad pareiškėjo skundas, grindžiamas Konvencijos 3 str. materialiniu aspektu (pagal kurį policijos pareigūnai sulaikant asmenį gali naudoti jėgą, jeigu tai būtina reikalinga ir ne daugiau nei buvo reikalinga), yra aiškiai nepagrįstas ir pripažino šią pareiškimo dalį nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis. Teismo manymu, pareiškėjo skundas dėl nacionalinių teismų šališkumo (nes, pasak pareiškėjo, jie buvo palankesni policijos pareigūnams), nagrinėtinas pagal procesinį Konvencijos 3 str. aspektą (pagal kurį asmuo turi teisę į tikėtino nežmoniško ar žeminančio orumą elgesio išsamų ir veiksmingą ištyrimą, siekiant nustatyti ir nubauti už tokį elgesį atsakingus asmenis). Šiuo aspektu Teismas pažymėjo, kad policijos pareigūnams buvo iškeltos baudžiamosios bylos, ikiteisminio tyrimo metu apklausti 38 asmenys, pateiktos dviejų skirtingų nepriklausomų ekspertų nuomonės, o prieš tai dar viena ekspertizė buvo atlikta pagal pareiškėjo prašymą, ir kad pareiškėjas nesikreipė į nacionalinius teismus dėl prokuratūros pakviestų ekspertų nepriklausomumo ar kompetencijos stokos. Teismas pažymėjo, kad baudžiamoji byla buvo išnagrinėta visų instancijų teismų, pats tyrimas buvo pradėtas iš karto gavus pareiškėjo skundą 2000 m. vasario 15 d., o galutinis sprendimas byloje priimtas 2002 m. gruodžio 10 d. Teismo manymu, šis laikotarpis laikytinas priimtiniu. Todėl Teismas konstatavo, kad tyrimas dėl pareiškėjo skundo, jog su juo buvo netinkamai elgtasi, buvo išsamus ir veiksmingas. Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjo skundai dėl tyrimo procedūros yra aiškiai nepagrįsti pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį ir turi būti atmesti pagal Konvencijos 35 str. 4 d.

Teismas, remdamasis Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalimis, taip pat atmetė pareiškėjo skundą dėl Konvencijos 6 str. tariamo pažeidimo kaip neatitinkantį šios nuostatos *ratione materiae*. Teismas šiuo požiūriu pastebėjo, kad Konvencijos 6 str. netaikytinas, nes nebuvo sprendžiamas nei pareiškėjo baudžiamojo kaltinimo, nei civilinių teisių klausimas.

Pareiškėjo skundas dėl Konvencijos 14 str. pažeidimų, jog jo procesinė padėtis buvo mažiau palanki nei policijos pareigūnų, buvo pripažintas nepriimtiniu pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis, kadangi pareiškėjas dėl šios teisės tariamo pažeidimo nesikreipė į nacionalinius teismus, taigi nepanaudojo nacionalinių teisinės gynybos priemonių.

Sadauskienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 19742/03), 2007-11-27

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtimumo, paskelbdamas šią peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Šioje byloje pareiškėja skundėsi dėl Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimo. 1998 m. birželio mėnesį pareiškėjos 17 metų sūnus, dalyvavęs moksleivių sąskrydyje

prie ežero, buvo rastas nuskenęs. Pareiškėja teigė, kad jos sūnaus mirties aplinkybių tyrimas truko per ilgai, buvo neveiksmingas ir kad nei ji, nei sūnaus tėvas nebuvo pakviesti ir jiems nebuvo suteikta galimybė dalyvauti 2003 m. sausio 23 d. vykusiame teismo posėdyje, kuriame buvo priimta galutinė ir neskundžiama teismo nutartis.

Kadangi pareiškėja skundėsi dėl to, kad kompetentingos institucijos neatliko tinkamo ir operatyvaus tyrimo, Teismas nusprendė skundą nagrinėti pagal Konvencijos 2 str., numatančio, kad „kiekvieno asmens teisę į gyvybę saugo įstatymas“, procesinius reikalavimus. Vadovaudamasis šiais reikalavimais, Teismas vertino, ar tyrimas buvo tinkamas, ar buvo užtikrintas pakankamas pareiškėjos dalyvavimas, ir ar tyrimas buvo nedelsiant pradėtas bei atliktas pagrįstai operatyviai.

Nagrinėdamas tyrimo tinkamumą, Teismas atsižvelgė į tai, kad pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybių tyrimas apėmė įvykio vietas, medicininį, pareiškėjos sūnaus daiktų DNR tyrimus, autopsiją bei anoniminių laišku, kuriuos gavo pareiškėja, analizę. Teismo nuomone, prokurorai įvertino visas galimas hipotezes, nepaisant to, kad po objektyvios eksperto analizės buvo konstatuota nesmurtinė mirtis.

Atsakydamas į klausimą, ar pareiškėja buvo pakankamai įtraukta į procesą, Teismas padarė išvadą, kad ji galėjo veiksmingai dalyvauti procese ir ginčyti prokurorų veikimą ar neveikimą. Be to, buvo atsižvelgiama į pareiškėjos ir jos vyro prašymus imtis papildomų tyrimo priemonių. Vis dėlto Teismas pastebėjo, jog tai, kad Vilniaus 1-ame apylinkės teisme posėdis nebuvo viešas, yra proceso trūkumas. Tačiau Teismas atsižvelgė į tai, kad dėl šio fakto proceso dalyvių lygiateisiškumas nebuvo pažeistas. Taip pat, Teismo nuomone, vien šis trūkumas nesumažino institucijų atsakomybės ir reikšmingai nepažeidė pareiškėjos teisėtų interesų.

Sprenddamas ar tyrimas buvo skubus ir pagrįstai operatyvus, Teismas teigė, kad svarbūs tyrimo veiksmai buvo atlikti nedelsiant po to, kai buvo pranešta apie įvykį. Tai, kad galutinis sprendimas byloje buvo priimtas, praėjus ne trumpam laikui – 4 metams ir daugiau kaip 7 mėnesiams, pasak Teismo, gali būti pateisinama tuo, kad tyrimas buvo baigiamas ir atnaujinamas keletą kartų. Šis faktas, Teismo nuomone, rodo institucijų neryžtingumą atlikti išsamų tyrimą jo pradinėje stadijoje. Vis dėlto Teismo nuomone, ši neryžtingumą gali pateisinti jų įsitikinimas, pagrįstas objektyvia eksperto išvada, kad mirtis buvo nesmurtinė. Be to, Teismas pripažino, kad tyrėjai susidūrė su sudėtingu atveju: įvykio metu sąskrydyje buvo daugiau kaip 100 žmonių; nors ir nebuvo jokių objektyvių įrodymų, tyrėjai gera valia tyrė tėvų keliamas hipotezes ir ėmėsi papildomų tyrimo priemonių. Teismas nenustatė buvus tam tikrų periodų, kai tyrėjai elgėsi pasyviai. Galiausiai Teismas pastebėjo, kad tyrimo trukmė neužkirto kelio pareiškėjai reikalauti kompensacijos civilinio proceso tvarka.

Atsižvelgdamas į paminėtas aplinkybes, Teismas padarė išvadą, kad procesiniai tyrimo atlikimo reikalavimai pagal Konvencijos 2 str. nebuvo pažeisti. Taigi šią pareiškimo dalį Teismas pripažino aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 str. 3 d.

Atsakydamas į pareiškėjos skundą dėl Konvencijos 6 str. pažeidimo, Teismas priminė, kad Konvencijos 6 str. taikomas, kai yra sprendžiamas asmenų baudžiamojo kaltinimo klausimas, bet jis negarantuoja teisės iškelti baudžiamąją bylą kitiems asmenims. Taip pat, pasak Teismo, Konvencijos 6 str. šioje byloje nėra taikytinas civilinio pobūdžio teisėms ir pareigoms, nes pareiškėja civilinį ieškinį pareiškė kitame procese. Taigi šią pareiškimo dalį Teismas pripažino nepriimtina dėl *ratione materiae* nesuderinamumo su Konvencija.

Dėl išvardintų priežasčių Teismas vienbalsiai pripažino peticiją nepriimtina.

Lenkauskienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 6788/02), 2008-05-20

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtino, paskelbdamas šią peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis.

Šioje byloje pareiškėja skundėsi dėl Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimo. Pareiškėja teigė, kad ji buvo valstybės institucijų kurstymo auka ir dėl to neteisingai nuteista dėl LR piliečio paso, siekiant sudaryti sąlygas išvykimui į užsienį, klastojimo. Ji teigė, kad

įrodymai prieš ją buvo neteisėti ir turėjo būti nepriimti teismo, taip pat kad teismai nebuvo nešališki. Pareiškėja taip pat teigė, kad patyrė neigiamą žiniasklaidos kampaniją jos atžvilgiu. Ji taip pat skundėsi, jog Aukščiausiasis Teismas nenagrinėjo jos kasacinių skundų dėl provokacijos.

Pastebėtina, kad Teismas 2005 m. lapkričio 3 d. nutarimu buvo pripažinęs šią peticiją priimtina. Vyriausybei pateikus poziciją dėl esmės Teismas dar kartą išnagrinėjo Vyriausybės išankstinį prieštaravimą dėl priimtimumo. Teismas pastebėjo, kad, turėdamas visapusišką galimybę išnagrinėti bylą, buvo įtikintas Vyriausybės argumentų, kad pareiškėja laiku ir tinkamai nepanaudojo kasacinio skundo teisės. Kasaciniuose skunduose Lietuvos Aukščiausiajam Teismui pareiškėja rėmėsi faktinėmis aplinkybėmis, tačiau nekėlė aiškių teisės klausimų dėl nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelio taikymo ar dėl to, kad buvo remtasi slapto agento kurstymu ar provokacija. Dėl šios priežasties Teismas pripažino vien tik pareiškėją atsakinga už tai, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė kasacinius skundus palikti nenagrinėtus, o teismo procesą nutraukti. Tuo pagrindu Teismas pripažino, kad pareiškėja negali skųstis, jog jai nebuvo suteikta teisė į teismą.

Teismas, vadovaudamasis Konvencijos 35 str. 4 d., peticiją gali pripažinti nepriimtina bet kurioje proceso stadijoje, netgi po peticijos pripažinimo priimtina. Taigi Teismas padarė išvadą, kad pareiškėja nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių ir kad peticija nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis.

Kuzmickaja prieš Lietuvą (peticijos Nr. 27968/03), 2008-06-10

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtimumo, paskelbdamas peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Pagal bylos aplinkybes policijos pareigūnai pareiškėjos bare atliko kontrolinį pirkimą ir nustatė, kad pareiškėja pardavė mažesnę kiekį alkoholio nei nurodyta. Pareiškėja buvo nubausta administracine tvarka už pirkėjų ir klientų apgaudinėjimą. Teismui pareiškėja skundėsi dėl Konvencijos 6 (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 13 (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) straipsnių pažeidimų, teigdama, kad policijos pareigūnai sukurstė ją padaryti administracinės teisės pažeidimą kontrolinio pirkimo metu, kuris neregamentuojamas jokiais nacionaliniais teisės aktais. Pareiškėja skundėsi ir dėl to, kad policijos pareigūnai bei administraciniai teismai netinkamai vertino bylos faktus, nes pareiškėja pardavė alkoholio tiek, kiek buvo nurodyta.

Teismas pažymėjo, kad skundu dėl tariamo Konvencijos 13 str. pažeidimo pareiškėja iš esmės siekia peržiūrėti bylos baigtį ir pabrėžė, kad Teismas nėra apeliacinė instancija nacionalinių teismų sprendimams peržiūrėti, todėl pareiškėjos skundas buvo nagrinėjamas tik dėl tariamo Konvencijos 6 str. pažeidimo.

Teismas konstatavo, kad pirkėjų ir klientų apgaudinėjimas, nors pagal nacionalinę teisę priskiriamas administraciniais teisės pažeidimams, savo esme bei skiriamos nuobaudos tikslais (atgrasymo ir nubaudimo), taip pat baudos nesumokėjimo pasekmių sunkumu yra baudžiamojo pobūdžio, todėl patenka į Konvencijos 6 str. reguliavimo sritį.

Teismas pabrėžė, kad nacionaliniais teisės aktais neregamentuotas kontrolinis pirkimas ir jo metu surinkti įrodymai gali būti kritikuotini, tačiau tai neleidžia daryti išvados, kad šiuo konkrečiu atveju policijos pareigūnų veiksmai buvo neteisėti ar savavališki. Policijos veiklos įstatymas suteikia bendro pobūdžio teisę policijos pareigūnams aiškintis nusikalstamas veikas, tirti ir rinkti įrodymus, juo labiau, kad pareiškėja pati akcentavo, jog jos padarytas administracinis teisės pažeidimas yra baudžiamojo pobūdžio. Teismas pabrėžė, kad nacionaliniai teismai gali geriau vertinti liudytojų patikimumą bei įrodymų tinkamumą.

Teismas atmetė pareiškėjos skundą, kad pareiškėja buvo sukurstyta padaryti teisės pažeidimą ir tai prieštaravo Konvencijos 6 str. 1 d. taikymo praktikai. Pabrėžta, kad policijos pareigūnai atliko teisėtus veiksmus ir kaip paprasti piliečiai teisėtai pirko alkoholį iš pareiškėjos, ir būtent pareiškėja, kaip nustatė nacionaliniai teismai, pirkėjų atžvilgiu padarė teisės pažeidimą.

Teismas taip pat atmetė pareiškėjos skundą, kad nacionaliniai teismai pažeidė šalių lygiateisiškumo principą, nurodydamas, kad pareiškėja turėjo galimybę ginčyti jos atžvilgiu surinktų įrodymų leistinumą, objektyvumą ir patikimumą bei pateikti savo poziciją dėl bylos aplinkybių.

Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad pareiškėjos byloje nėra galimo Konvencijos 6 str. pažeidimo, todėl jos skundas nepriimtinas kaip aiškiai nepagrįstas.

Jakelaitis prieš Lietuvą (peticijos Nr. 17414/05), 2008-12-16

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtino, paskelbdamas peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis.

Pagal Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką) pareiškėjas skundėsi dėl tariamai pernelyg ilgo baudžiamojo proceso, neteisingo teismo bei dėl Konvencijos 8 str. (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pažeidimo. Pareiškėjas Teismui skundą pateikė 2005 m. balandžio 29 d., o galutinis sprendimas Lietuvoje priimtas 2004 m. spalio 12 d. Šiuo požiūriu pareiškėjas, be kita ko, nurodė, kad apie teismo sprendimą sužinojo tik 2005 m. balandžio 12 d., kada buvo paleistas iš kalinimo įstaigos. Pastebėtina, kad pareiškėjui kasacinės instancijos teismo nutartis buvo išsiųsta ne į kalinimo įstaigą, kur jis tuo metu buvo, o namų adresu.

Pagal Konvencijos 35 str. 1 d. Teismas gali priimti nagrinėti bylą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo tos dienos, kai buvo priimtas galutinis sprendimas pačioje valstybėje. Teismas pastebėjo, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartį šioje byloje priėmė 2004 m. spalio 12 d. Net tariant, kad pareiškėjui ši nutartis tapo žinoma tik 2005 m. balandžio 13 d., pastaroji data negali būti laikoma šešių mėnesių termino pradžia. Iš Teismui pateiktų dokumentų matyti, kad pareiškėjo advokatas, kurį pareiškėjas pats pasirinko ir kuris pareiškėją atstovavo kasaciniame procese, dalyvavo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo posėdyje 2004 m. spalio 12 d. Po svarstymo vienas iš teisėjų paskelbė, kad kasacinis skundas buvo atmetas ir paskelbė nutarties rezoliucinę bei motyvuojamąją dalis. Esant šioms aplinkybėms Teismas mano, kad pareiškėjo advokatui buvo žinomas šios nutarties turinys jau 2004 m. spalio 12 d. Advokatas turėjo pareigą informuoti pareiškėją apie Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį, bei pranešti jam motyvuojamąją bei rezoliucinę nutarties dalis.

Vis dėlto Teismas nelaikė 2004 m. spalio 12 d. data, nuo kurios skaičiuotinas 6 mėnesių skundo pateikimo Teismui terminas. Teismas pastebėjo, kad pagal nacionalinę teisę (BPK 377 str.) kasacinės instancijos teismo nutartis turi būti surašyta ne vėliau kaip per 7 dienas arba, esant ypatingoms aplinkybėms, ne vėliau kaip per 14 dienų nuo jos priėmimo. Teismas konstatavo, kad pareiškėjas nesiskundė dėl to, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo visa nutartis būtų buvusi surašyta nesilaikant nacionalinėje teisėje nustatytų terminų. Pareiškėjas taip pat nesiskundė, kad jo advokatas būtų negavęs nutarties nuorašo per nustatytą terminą. Be to, Teismui nebuvo pateikta duomenų apie tai, kad būtų buvę ypatingų aplinkybių, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas turėjo surašyti nutartį per 14 dienų. Dėl to Teismas remiasi nacionalinėje teisėje įprastu 7 dienų nutarties surašymo terminu. Vis dėlto, netgi tariant, kad ypatingos aplinkybės buvo, ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartį surašė per 14 dienų, galutinė data, kada pareiškėjo advokatas būtų galėjęs gauti nutarties nuorašą, buvo 2004 m. spalio 26 d. Pareiškėjas Teismui skundą pateikė 2005 m. balandžio 29 d., t.y. praėjus 6 mėnesiams ir 2 dienoms po galutinio sprendimo priėmimo.

Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas ir jo atstovas turi būti reikiamai rūpestingi ir patys imtis iniciatyvos iš teismo gauti nutarties nuorašą. Be to, jei pareiškėjas būtų laikęs, kad jo advokatas tinkamai neatliko pareigų, pagal vidaus teisę jis galėjo reikalauti iš advokato žalos atlyginimo. Iš bylos dokumentų nebuvo matyti, kad pareiškėjas būtų ėmėsis šių veiksmų. Todėl Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjas sutiko su tuo, kaip jo advokatas atliko savo pareigas kasaciniame instancijoje. Teismas taip pat laikėsi pozicijos, kad jei pareiškėjas nesusisiekė su savo

advokatu ir todėl negalėjo iš jo gauti viso Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties teksto, tai įvyko dėl pareiškėjo nerūpestingumo.

Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad skundas Teismui buvo pateiktas pavėluotai, todėl yra atmestinas pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis.

Beygo prieš 46 ET nares (peticijos Nr. 36099/06), 2009-06-16

Teismas priėmė nutarimą byloje Beygo prieš 46 valstybes Europos Tarybos nares (tarp jų – ir Lietuvos Respubliką), ir paskelbė peticiją nepriimtina dėl neatitikties Konvencijos nuostatomis *ratione personae* požiūriu.

Šioje byloje pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 6 str. 1 d. ir 14 straipsniu, teigė, kad buvo pažeistos Konvencijoje įtvirtintos teisingo ir nešališko teismo garantijos. Pareiškėjas, Prancūzijos pilietis, dirbo Europos Taryboje ir jos Generalinio Sekretoriaus sprendimu buvo atleistas. Šį sprendimą apskundė Europos Tarybos Administraciniam teismui, kuris pripažino, kad pareiškėjo atleidimas buvo pagrįstas ir proporcingas, atsižvelgiant į jo padaryto tarnybinio pažeidimo sunkumą. Pareiškėjas tvirtino, kad 46 Europos Tarybos valstybės narės turėtų būti pripažintos atsakingomis už tariamus Konvencijos pažeidimus.

Šioje byloje sprendžiamas, ar valstybės Konvencijos dalyvės gali būti laikomos atsakingomis už savo veiksmus ar neveikimą, susijusius su jų dalyvavimu tarptautinėse organizacijose, Teismas vadovavosi principais, suformuluotais ankstesnėse bylose (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi dite „Bosphorus Airways“ prieš Airiją* ([DK], Nr. 45036/98, CEDH 2005 VI), *Behrami ir Behrami prieš Prancūziją* ([DK], Nr. 71412/01, 2007 m. gegužės 2 d. nutarimas), *Saramati prieš Vokietiją, Prancūziją ir Norvegiją* ([DK], Nr. 78166/01, 2007 m. gegužės 2 d. nutarimas), *Boivin prieš 34 Europos Tarybos valstybes nares*, Nr. 73250/01, CEDH 2008-..., ir *Connolly prieš 15 Europos Tarybos valstybių narių* (nut.), Nr. 73274/01, CEDH 2008-...).

Teismas pažymėjo, kad šioje byloje tik Europos Tarybos institucijos sprendė ginčą, kilusį tarp pareiškėjo ir organizacijos. Nė viena iš valstybių nei tiesiogiai, nei netiesiogiai nesikišo į šį ginčą ir jokių šių valstybių ar jų institucijų veiksmų ar neveikimo negalima vertinti kaip atsakomybės Konvencijos požiūriu prisiėmimą. Taigi, šiuo atveju negalima teigti, kad pareiškėjas priklausė valstybių atsakovių „jurisdikcijai“ Konvencijos 1 str. prasme. Be to, pareiškėjas netvirtino, kad, perduodamas dalį savo kompetencijos Europos Tarybai, valstybės narės nevykdė savo pareigos pagal Konvenciją ar kad nebuvo numatyta pagrindinių teisių apsaugos sistema, „atitinkanti“ garantuojamąją Konvencijos. Teismas pripažino, kad šios bylos aplinkybėmis valstybės negali būti laikomos atsakingomis už tariamus Konvencijos pažeidimus, todėl pareiškėjo skundai buvo atmesti kaip neatitinkantys Konvencijos *ratione personae* požiūriu.

Shub prieš Lietuvą (peticijos Nr. 17064/06), 2009-06-30

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtimumo, paskelbdamas peticiją dėl nuosavybės teisių atkūrimo nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos administracinius teismus, prašydamas atnaujinti terminą pateikti prašymą atkurti nuosavybės teises į pareiškėjo tėvams priklausiusio namo dalį ir į pareiškėjo seneliams priklausiusius tris namus ir žemę Vilniuje bei pateikti pilietybę ir nuosavybės teises bei giminytės ryšį su buvusiu turto savininku patvirtinančius dokumentus. Pareiškėjas nurodė, kad nuo 1991 metų jis prašė Vilniaus miesto valdybos ir kitų atsakingų institucijų atkurti nuosavybės teises į jo tėvams priklausiusią namo dalį. Pareiškėjas pateikė nuosavybės teises ir giminytės ryšius su buvusiu savininku įrodančius dokumentus, tačiau nuosavybės teisės jam nebuvo atkurtos, nes jis nebuvo Lietuvos Respublikos pilietis. Pilietybė pareiškėjui išimties tvarka buvo suteikta 2003 m. balandžio 11 d. ir dėl to jis negalėjo iki 2001 m. gruodžio 31 d. pateikti prašymo atkurti nuosavybės teises, kartu pateikdamas ir pilietybę patvirtinantį dokumentą. Vilniaus apygardos administracinis teismas 2005 m. rugpjūčio 24 d. sprendimu pareiškėjo prašymą patenkino. Teismas atnaujino pareiškėjui terminus pateikti prašymus nuosavybės teisių atkūrimui į

jo tėvams ir seneliams priklausiusius namus ir žemę bei pateikti pilietybę, nuosavybės teises ir giminystės ryšį su buvusiu turto savininku patvirtinančius dokumentus. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2005 m. gruodžio 22 d. sprendimu Vilniaus apygardos administracinio teismo minėtą sprendimą panaikino. Teismas konstatavo, kad pareiškėjas iki 2001 m. gruodžio 31 d. nepriklausė asmenų, pagal Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą turinčių teisę į nuosavybės teisių atkūrimą, kategorijai, kadangi jis nebuvo Lietuvos Respublikos pilietis. Pareiškėjui Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikta 2003 m. balandžio 11 d. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas pilietybės suteikimo išimties tvarka procesą inicijavo tik 2002 m., tai yra pasibaigus terminui paduoti prašymus dėl nuosavybės teisių atkūrimo, nors objektyvių kliūčių atlikti šiuos veiksmus anksčiau nebuvo. Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjas iki 2001 m. gruodžio 31 d. neturėjo teisės teikti prašymą dėl nuosavybės teisių atkūrimo ir nėra pagrindo pripažinti, kad pareiškėjas praleido terminą tokiam prašymui paduoti, o tuo pačiu ir terminą atnaujinti.

Remdamasis Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 14 str. (diskriminacijos uždraudimas) pareiškėjas skundėsi tuo, kad Lietuvos teismai jo bylą dėl termino atnaujinimo pateikti prašymą atkurti nuosavybės teises išnagrinėjo šališkai ir neteisingai. Pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) atskirai ir kartu su 14 str. pareiškėjas skundėsi tuo, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas buvo diskriminuojantis pilietybės požiūriu ir kad pati valstybė sukūrė objektyvias priežastis, dėl kurių jis negavo Lietuvos Respublikos pilietybės iki nustatyto termino pateikti prašymus atkurti nuosavybės teises pabaigos.

Dėl tariamai šališko ir neteisingo pareiškėjo bylos nagrinėjimo Lietuvos administraciniuose teismuose Teismas konstatavo, kad pareiškėjui buvo suteiktos pakankamos galimybės ginčyti vidaus įstatymo aiškinimą, kurį jis laikė neteisingu, dviejų instancijų teismuose, taip pat pabrėžė, kad visuose teismo posėdžiuose dalyvavo jo advokatas. Todėl, įvertinęs procesą kaip visumą, Teismas nenustatė, kad šis buvo šališkas ar neteisingas. Be to, Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas nepateikė jokių įrodymų nei dėl tariamo subjektyvaus ar objektyvaus teismų nešališkumo stokos, nei dėl diskriminacijos, kuri prieštarautų Konvencijos 14 str. Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad pareiškimas yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Dėl pareiškėjo skundo pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 str. atskirai ir kartu su 14 str. Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Konvencija negarantuoja teisės gauti pilietybę ir Susitariančiosios Šalys gali laisvai nustatyti reikalavimus ir procedūras prašymams dėl pilietybės suteikimo. Toliau Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad remtis tariamu Konvencijos 1 Protokolo 1 str. pažeidimu galima tik ta apimtimi, kuria ginčijami sprendimai yra susiję su asmens „nuosavybė“ šios Konvencijos nuostatos požiūriu. „Nuosavybė“ gali būti bet kuri „egzistuojanti nuosavybė“ ar turtas, įskaitant reikalavimus, kurių atžvilgiu pareiškėjas gali įrodinėti, kad jis turi bent „teisėtą lūkesčių“ įgyvendinti nuosavybės teisę. Yra skirtumas tarp vilties, kad ir kokia suprantama ji būtų, jog teisė į nuosavybę bus atkurta, ir teisėtą lūkesčių, kurie yra konkretesnio pobūdžio, ir turėtų kilti iš teisės normos arba teisėtų veiksmų. Vien viltis, kad seniai sunaikinta nuosavybė bus atkurta, negali būti laikoma nei „nuosavybė“ 1 Protokolo 1 str. požiūriu, nei sąlyginiu reikalavimu, kuris nustoja galioti, neįvykdžius sąlygos.

Šioje byloje Teismas dar kartą pažymėjo, kad Konvencijos 1 Protokolo 1 str. nesukuria Susitariančiosioms Šalims bendro pobūdžio pareigos atkurti nuosavybės teises į nuosavybę, eksproprijuotą prieš joms ratifikuojant Konvenciją, ir negarantuoja nei pačios teisės atkurti nuosavybę, nei riboja valstybės laisvę nustatyti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas.

Atsižvelgiant į tai, kad šioje byloje pareiškėjas neturėjo „egzistuojančios nuosavybės“ ir nebuvo savininkas, Teismas turėjo įvertinti, ar pareiškėjas turėjo „teisėtus lūkesčius“, jog jo prašymas atkurti nuosavybės teises gali būti patenkintas. Šiuo požiūriu Teismas pažymėjo, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas nesuteikė pareiškėjui teisės reikalauti grąžinti jo giminių nuosavybę, nes jis neatitiko pilietybės reikalavimo. Dėl šios

priežasties pagal vidaus teisę, kaip ją taikė ir išaiškino nacionaliniai teismai, pareiškėjas neturėjo nei teisės, nei reikalavimo atkurti nuosavybės teises į ginčijamą turtą, kurie prilygtų teisėtiems lūkesčiams Teismo praktikos požiūriu. Todėl jis neturėjo „nuosavybės“ pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį. Dėl tos priežasties Teismas konstatavo, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymu nebuvo trukdoma naudotis „nuosavybe“ ir nagrinėjamos bylos faktai nepatenka į 1 Protokolo 1 str. taikymo sritį. Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad skundas pagal 1 Protokolo 1 str. yra *ratione materiae* nesuderinamas su Konvencijos nuostatomis, todėl turi būti atmestas. Tai konstatavęs, Teismas atmetė ir pareiškėjo skundą pagal Konvencijos 14 str.

Rinkūnienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 55779/08), 2009-12-01

Teismas priėmė nutarimą dėl priimtumo, paskelbdamas peticiją dėl tariamų teisės į gyvybę (Konvencijos 2 str.) ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą (Konvencijos 6 str.) pažeidimų nepriimtiniu pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Pareiškėjos vyras P.R. mirė 2004-09-26 nuo kraujo užkrėtimo Panevėžio infekcinėje ligoninėje (prieš tai jis buvo kreipęsis į Aukštaičių šeimos klinikos šeimos gydytoją V.D.S.). Pareiškėja nesutiko, kad būtų atliktas patologoanatominis tyrimas (autopsija). Ji kreipėsi į Lietuvos teismus dėl turtinės ir neturtinės žalos, kilusios dėl tinkamų sveikatos priežiūros paslaugų nesuteikimo, atlyginimo. Panevėžio apygardos teismas 2007 m. liepos 5 d. sprendimu pareiškėjos ieškinį atmetė. Teismas konstatavo, kad Valstybinės medicininio audito inspekcijos prie Sveikatos apsaugos ministerijos audito išvadosse nurodyti atsakovės Aukštaičių šeimos klinikos ir gydytojos V.D.S. organizacinio techninio pobūdžio trūkumai, bet tarp jų ir P.R. teiktų medicinos paslaugų nėra priežastinio ryšio. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad M. Romerio universiteto Teismo medicinos instituto ekspertai taip pat nenustatė tiesioginio priežastinio ryšio tarp minėtos gydytojos veiksmų ir pareiškėjos vyro P.R. mirties. Be to, neatlikus patologoanatominio tyrimo negalima nustatyti tiesioginio priežastinio ryšio tarp Panevėžio infekcinės ligoninės gydytojų veiksmų tiriant ir gydant pacientą P.R. nuo 2004-09-20 iki 2004-09-26 ir jo mirties. Panevėžio apygardos teismas iš ieškovės dalyvaujantiems byloje asmenims priteisė išlaidas advokato pagalbai apmokėti ir bylinėjimosi išlaidas – iš viso 8089 litus. Pareiškėja minėtą sprendimą apskundė Lietuvos apeliaciniam teismui, teigdama, kad ekspertų išvados buvo prieštaringos, prašė paskirti papildomą ekspertizę bei sumažinti priteistas bylinėjimosi išlaidas. Lietuvos apeliacinis teismas 2008 m. birželio 5 d. nutartimi pareiškėjos apeliacinį skundą atmetė. Pareiškėja kreipėsi į Lietuvos Aukščiausiąjį Teismą, kuris atsisakė nagrinėti kasacinį skundą kaip nepatenkantį į Aukščiausiojo Teismo jurisdikciją.

Remdamasi Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pareiškėja skundėsi tuo, kad Lietuvos teismų atsisakymas skirti papildomą ekspertizę ir nepripažinimas, kad už jos sutuoktinio mirtį yra atsakingi gydytojai, prilygo minėtos Konvencijos nuostatos pažeidimui. Ji taip pat skundėsi tuo, kad iš jos buvo priteistos pernelyg didelės ir ne visai pagrįstos bylinėjimosi išlaidos.

Teismas, pažymėjęs, kad pareiškėja tvirtino, jog jos vyras mirė dėl gydytojų profesinio aplaidumo ir kad kalti asmenys liko nenubausti, nusprendė, kad pareiškėja iš esmės skundžiasi pagal Konvencijos 2 str.. Teismas priminė, kad 2 str. pirmasis sakinyje įpareigoja valstybes ne vien susilaikyti nuo „tyčinio“ mirties sukėlimo, bet taip pat ir imtis tinkamų priemonių gyvybei apsaugoti (žr. *Calvelli and Ciglio v. Italy* [GC], Nr. 32967/96, § 48, ECHR 2002-I). Teismas taip pat yra konstatavęs, kad pozityvi valstybės pareiga saugoti gyvybę apima ir reikalavimą, kad ligoninės turėtų jų pacientų gyvybės apsaugos taisykles (žr. *Isiltan v. Turkey*, Nr. 20948/92, Komisijos 1995-05-55 nutarimas, DR 81-B, §§ 39-40). Todėl Teismas sutinka, jog neatmestina, kad sveikatos priežiūros institucijų veiksmai ar neveikimas tam tikromis aplinkybėmis gali nulemti valstybės atsakomybę Konvencijos 2 str. pozityviųjų pareigų aspektu. Tačiau jei valstybė yra pasirūpinusi tinkamai užtikrinti sveikatos srityje dirbančių specialistų aukštus profesinius standartus

ir pacientų teisę į gyvybę, Teismas nemano, kad tokie atvejai kaip klaidingas sveikatos srityje dirbančio specialisto sprendimas arba aplaidus profesionalų veiksmų koordinavimas gydant konkretų pacientą yra savaime pakankami, kad kiltų valstybės atsakomybė jos pozityviųjų pareigų saugoti gyvybę pagal Konvencijos 2 straipsnį požiūriu (žr. *Powell v. the United Kingdom* (dec.), Nr. 45305/99, ECHR 2000-V).

Teismas yra suteikęs ypatingą reikšmę procesiniam reikalavimui, numanomai įtvirtintam Konvencijos 2 str. Teismas pastebėjo, kad V.D.S. ir kitų medikų veikla buvo teisiškai reglamentuota, ir pažymėjo, kad teisės normų buvimas, taip pat Aukščiausiojo Teismo rekomendacijos medicininio aplaidumo bylose leidžia asmenims, tvirtinantiems, jog nukentėjo nuo medikų aplaidumo, inicijuoti procesą dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo. Todėl Teismas išreiškė įsitikinimą, kad bylai reikšmingu laikotarpiu buvo pakankamas teisinis reguliavimas, užtikrinantis aukštus sveikatos apsaugos specialistų profesinius standartus bei jų atsakomybę (žr. *mutatis mutandis Calvelli*, cituotą pirmiau, § 51).

Be to, Teismas pastebėjo, kad šioje byloje pareiškėja turėjo galimybę pareikšti savo reikalavimus dėl medikų aplaidumo ir juos tinkamai išnagrinėjo nepriklausomos teisminės institucijos. Lietuvos teismai savo sprendimus grindė dviem ekspertų išvadomis, keturi ekspertai buvo pakviesti į teismą, kad atskleistų P.R. ligos ir mirties aplinkybes. Jie liudijo ir pirmosios, ir apeliacinės instancijos teismuose. Teismas nenustatė, kad pareiškėja būtų buvusi nepalankesnėje procesinėje padėtyje nei medicinos institucijos ar V.D.S., atsižvelgiant į tai, kad viso civilinio proceso metu jai atstovavo advokatas, kurio prašymai, išskyrus prašymą paskirti trečią ekspertizę, buvo patenkinti.

Dėl pareiškėjos teiginio, kad Lietuvos teismai neatsižvelgė į ekspertų išvadose buvusius neatitikimus, Teismas konstatavo, kad pagal Konvencijos 19 straipsnį jo vienintelė užduotis yra užtikrinti valstybių Konvencijos dalyvių prisiimtų įsipareigojimų laikymąsi. Įrodymų vertinimas ir jų įrodomoji vertė yra pirmiausia vidaus institucijų klausimas: Teismas neturi kompetencijos nagrinėti pareiškimo, kuriame teigiama, kad vidaus teismai padarė fakto ar teisės klaidų, išskyrus tuos atvejus, kai jis mano, kad dėl tų klaidų gali būti pažeistos Konvencijoje įtvirtintos teisės ir laisvės (žr. *Erikson v. Italy* (dec.), Nr. 37900/97, 1999-10-26). Atsižvelgdamas į pirmiau Teismo padarytas išvadas ir visą jam pateiktą medžiagą, Teismas pareiškė negalįs nuspręsti, kad Lietuvos teismai suvaržė pareiškėjos galimybes įrodyti savo bylą ar kad jie savavališkai vertino jiems pateiktus įrodymus. Net atsižvelgiant į tai, kad Apeliacinis teismas nepasisakė dėl pareiškėjos prašymo paskirti trečią ekspertizę, ir tai galėtų būti vertinama kaip procesinė klaida, Teismas pareiškė nemanaš, kad vien šis aspektas būtų sumenkinęs tyrimo dėl gydytojų atsakomybės už pareiškėjo vyro mirtį veiksmingumą.

Teismui buvo reikšmingas tas faktas, kad pareiškėja galėjo prašyti atlikti jos velionio vyro kūno autopsiją. Kaip buvo pažymėję ir Teismo medicinos instituto ekspertai, ir jais remdamiesi Panevėžio apygardos teismas bei Lietuvos apeliacinis teismas, neatlikus autopsijos buvo neįmanoma nustatyti tikslią mirties priežastį ir kokią nors su tuo susijusį aplaidumą. Todėl Teismas konstatavo, kad pareiškėja pati atsisakė pagal Konvencijos 2 str. kylančių pozityviųjų pareigų būtino elemento bylai išsiaiškinti. Teismas padarė išvadą, kad šis skundas neatskleidė, jog valstybė nesilaikė savo pozityviųjų pareigų, įskaitant procesinius reikalavimus, pagal Konvencijos 2 str., todėl jis turi būti atmestas kaip aiškiai nepagrįstas Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalių požiūriu.

Dėl pareiškėjos skundo, kad iš jos buvo priteistos pernelyg didelės ir nepagrįstos bylinėjimosi išlaidos, Teismas pakartojė, kad jis nėra apeliacinis teismas vidaus teismų priimtiems sprendimams. Teismas nenustatė nieko, kas būtų savavališka priteisiant minėtas išlaidas, todėl nusprendė, kad ir ši pareiškimo dalis turi būti atmesta kaip aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalių požiūriu.

Šedbarienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 27925/08), 2010-02-23

Teismas paskelbė peticiją dėl tariamo teisės į gyvybę (Konvencijos 2 str.) pažeidimo nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Pareiškėjos dvidešimtmetis sūnus M.Š. 2005 m. balandžio 10 d. buvo rastas negyvas vaikų darželio teritorijoje su smurto žymėmis ant kūno. Tą pačią dieną buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl tyčinio nužudymo (pagal BK 129 str. 1 d). Byloje surinktais įrodymais buvo nustatyta, kad D.V. ir D.V., būdami apsvaigę nuo alkoholio, pavartojo fizinį smurtą prieš M.Š., o po to jį apiplėšė. Todėl byloje buvo būtina nustatyti, ar prieš M.Š. panaudotas fizinis smurtas nebuvo tiesiogiai susijęs su jo mirtimi. Pareiškėjos sūnaus mirties priežastys šioje byloje teismo medicinos ekspertų ir specialistų buvo keletą kartų nuodugnai tirtos, tačiau nuomonės išsiskyrė. Teismo medicinos specialisto išvadoje, kaip ir vėlesnėje teismo paskirtos ekspertizės išvadoje buvo nurodyta, kad M.Š. mirties priežastimi buvo ūmus apsinuodijimas etilo alkoholiu; tarp M.Š. padarytų sužalojimų ir mirties priežastinio ryšio nėra. Tuo tarpu pareiškėjos pateiktoje teismo medicinos specialisto konsultaciniame išvadoje tikėtina M.Š. mirties priežastimi buvo nurodytas stiprus galvos sumušimas, o mirties galimybė apsinuodijus alkoholiu atmesta. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad pareiškėjos sūnaus mirties priežastimi buvo apsinuodijimas alkoholiu. D.V. ir D.V. buvo nuteisti už plėšimą ir nežymų sveikatos sutrikdymą, pareiškėjai buvo priteistas turtinės žalos atlyginimas. Pareiškėja nuosprendį apskundė apeliacine, vėliau – kasacine tvarka, prašydama skirti dar vieną ekspertizę, kad būtų nustatyta jos sūnaus mirties priežastis. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas gražino bylą nagrinėti Klaipėdos apygardos teismui apeliacine tvarka. Nagrinėdamas šią bylą pakartotinai, apeliacinės instancijos teismas ištyrė pareiškėjos pateiktą papildomą, jau ketvirtąją teismo medicinos specialisto išvadą, kurioje M.Š. mirtis siejama su patirtais sužalojimais. Be to, teismo posėdyje buvo apklausti išvadas davę teismo medicinos ekspertai ir specialistas. Išnagrinėjęs visas bylos aplinkybes ir ištyręs įrodymus, teismas nusprendė, kad pareiškėjos sūnaus mirties priežastimi buvo apsinuodijimas alkoholiu. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui paduotas pareiškėjos kasacinis skundas buvo atmestas.

Pareiškėja teigė, kad Lietuvos institucijos netinkamai ištyrė jos sūnaus mirties priežastį, todėl buvo pažeista jos teisė į tai, kad būtų nustatytas atsakingas asmuo ir būtų užtikrinta, jog kalti asmenys bus tinkamai nubausti. Be to, ji teigė, kad vidaus teismai buvo šališki, kadangi atmetė jos prašymą skirti dar vieną ekspertizę.

Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad šioje byloje, nors valstybė nebuvo tiesiogiai atsakinga už M.Š. mirtį (to ir neginčijo pareiškėja), tai nereiškė, kad Konvencijos 2 str. nėra taikytinas (žr. *Menson v. the United Kingdom* (dec.), no. 47916/99, ECHR 2003-V). Teismas pakartojo, kad pagal Konvencijos 2 str. 1 d. valstybės, būdamos įpareigotos imtis tinkamų priemonių gyvybei apsaugoti (žr. *L.C.B. v. the United Kingdom*, 1998-06-09, Reports 1998-III, p. 1403, § 36), privalo užtikrinti teisę į gyvybę įtvirtindamos veiksmingas baudžiamosios teisės nuostatas, atgrasančias nuo nusikaltimų asmeniui darymo, ir sukurdamos jų taikymo mechanizmą, skirtą tokių nuostatų pažeidimų prevencijai, baudžiamajam persekiojimui bei nubaudimui už juos (žr. *Osman v. the United Kingdom*, 1998-10-28, Reports of Judgments and Decisions 1998-VIII).

Šioje byloje Teismas laikėsi nuomonės, kad kilo procesinė pareiga nustatyti pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybes. Todėl Teismas nagrinėjo, ar tyrimas atitiko Konvencijos 2 str. reikalavimus, tai yra, ar jis buvo tinkamas, ar buvo užtikrintas pareiškėjos dalyvavimas, ar tyrimas buvo pradėtas greitai ir ar jis buvo atliktas pakankamai operatyviai.

Teismas pažymėjo, kad ikiteisminis tyrimas dėl nužudymo buvo pradėtas tą pačią dieną, kai paaiškėjo, jog M.Š. mirė. Ikiteisminis tyrimas truko keturis mėnesius, o teisminis nagrinėjimas – 2,5 metų. Taigi Teismas buvo įtikintas, kad byla buvo išnagrinėta pakankamai operatyviai.

Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad Aukščiausiajam Teismui gražinus bylą nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, pastarasis ištyrė iki tol netirtą ketvirtąją specialisto išvadą, be to, ekspertai ir specialistas buvo iškviesti ir apklausti teismo posėdyje, taigi, juos apklausti turėjo galimybę ir pareiškėja bei jos atstovas. Teismas pažymėjo, kad sprendamas dėl pareiškėjos sūnaus mirties, teismas kaip įrodymus išnagrinėjo keturias ekspertų išvadas: viena jų buvo paskirta ikiteisminio tyrimo metu, dar viena – atlikta teismo pavedimu, o dvi iš jų buvo atliktos pareiškėjos

iniciatyva. Taigi Teismas nusprendė, kad Lietuvos teismai, tirdami bylos faktus ir nustatydami tiesą, neapsiribojo „pasyvia“ stebėtojo pozicija.

Teismo neįtikino pareiškėjos teiginys, kad apeliacinės instancijos teismas buvo šališkas, kadangi atsisakė skirti dar vieną, jau penktąją ekspertizę. Teismas pripažino, jog pareiškėja turėjo teisę ginčyti savo sūnaus mirties priežastį, tačiau pakartojo, kad vertindamas faktus, kuriais remdamasis nacionalinis teismas priėjo vieną ar kitą išvadą, Teismas elgtųsi kaip ketvirtosios instancijos teismas, o tai būtų nesuderinama su jo įgaliojimų ribomis (žr. *Kemmache v. France* (no. 3), 1994-11-24, § 44, Series A no. 296-C). Šiuo atveju Teismas sprendė, ar apeliacinės instancijos teismas tinkamai motyvavo savo atsisakymą tenkinti pareiškėjos prašymą.

Teismas pažymėjo, kad prieš atmesdamas pareiškėjos prašymą Klaipėdos apygardos teismas ištyrė keturias ekspertų išvadas, o ekspertai ir specialistas buvo apklausti teismo posėdyje. Apklaustas teisme specialistas, kurio išvadomis atkakliai rėmėsi pareiškėja, nesugebėjo konstruktyviai paprieštarauti kitų ekspertų išvadoms, kad M.Š. mirė apsinuodijęs alkoholiu. Kadangi nebuvo įrodymų, kuriais remiantis būtų galima atmesti mirties priežastį apsinuodijus alkoholiu, ir nebuvo patikimų įrodymų, kuriais remiantis būtų galima patvirtinti smurtinę mirties priežastį, apeliacinės instancijos teismui neprireikė dar vienos ekspertų išvados. Teismas įsitikino, kad Klaipėdos apygardos teismas patikrino visas įmanomas su pareiškėjos sūnaus mirtimi susijusias versijas, todėl nelaikė atsisakymo skirti dar vieną ekspertizę šališku. Bet kuriuo atveju Teismas pažymėjo, kad pagal Konvencijos 2 str. tokias bylas tiriančios institucijos neprivalo tenkinti kiekvieno giminaičių prašymo taikyti konkrečias tyrimo priemones (žr. *Ramsahai and Others v. the Netherlands* [GC], no. 52391/99, § 348, 2007-05-15).

Atsižvelgęs į šias aplinkybes Teismas nusprendė, kad pareiškėjos sūnaus mirties aplinkybių tyrimas buvo pakankamai išsamus, kad būtų laikomas „tinkamu“ pagal Konvencijos 2 str.

Galiausiai dėl pareiškėjos skundo, kad kaltais pripažinti asmenys nebuvo tinkamai nubausti, Teismas pakartojo, jog pagal Konvencijos 2 str. pareiškėjams neužtikrinama teisė į tai, kad prieš trečiuosius asmenis būtų pradėtas baudžiamasis procesas, ar kad jie būtų nuteisti dėl baudžiamojo nusižengimo, ir nekyla absoliuti pareiga, kad bet koks baudžiamasis procesas baigtųsi nuteisimu ar konkrečios bausmės skyrimu (žr. *Öneryıldız v. Turkey* [GC], no. 48939/99, § 96, ECHR 2004-XII).

Taigi Teismas padarė išvadą, kad ši peticija neatskleidė, jog valstybė nesilaikė savo pozityviųjų pareigų pagal Konvencijos 2 str., įskaitant procesinius reikalavimus, todėl ji buvo atmesta kaip aiškiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija & Tapinas ir partneriai prieš Lietuvą (peticijos Nr. 27930/05), 2010-07-06

Teismas konstatavo, kad, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, nėra pagrindo pripažinti Lietuvą pažeidus Konvencijos 10 str., garantuojantį saviraiškos laisvę. Atitinkamai Teismas, vadovaudamasis Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalimis skundą atmetė kaip aiškiai nepagrįstą. Pastebėtina, kad peticija Teismui buvo paduota 2005 m.

2003 m. Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos (toliau – LRT) interneto tinklalapyje buvo paskelbtas televizijos laidos „Pinigų karta“ anonsas, kuriame teigiama, kad „įtakingas valdininkas ir žinomas žmogus atvirai prašo kyšio, kad padėtų išsisukti nuo nemalonumų lošimo organizatoriams. Kas jis? Atsakymas <...> „Pinigų kartoje“. Nepaisant suinteresuoto asmens prašymo netransliuoti šio siužeto, kol nėra išsamaus su šia informacija susijusio tyrimo, siužetas buvo parodytas. Lietuvos teismų sprendimais LRT buvo įpareigota paneigti LTV laidoje „Pinigų karta“, jos anonse ir LRT tinklalapyje paskelbtas tikrovės neatitinkančias ir ieškovo toje byloje garbę ir orumą žeminančias žinias, kad jis esą reikalavęs kyšio, bei atlyginti jam turtinę ir neturtinę žalą.

Pareiškėjai pagal Konvencijos 10 str. 1 d. Teismui skundėsi, kad Lietuvos teismai pažeidė jų teisę laisvai reikšti mintis ir įsitikinimus. Pasak pareiškėjų, Lietuvos teismų sprendimai panašūs į cenzūrą, kuria siekiama uždrausti transliacijas, kritikuojančias valstybės tarnautojus, o jie buvo verčiami įrodinėti žurnalistinės nuomonės teisingumą. Pateikdama savo poziciją, Vyriausybė, be

kita ko, teigė, kad pareiškėjų saviraiškos laisvė buvo apribota pagrįstai, esant teisiniam šio ribojimo pagrindui, teisėtam tikslui ir tinkamai pusiausvyrai tarp dviejų priešingų interesų, t.y. pareiškėjų teisės skelbti informaciją ir asmens teisės į garbės ir orumo apsaugą. Pasak Vyriausybės, nė viena Lietuvos institucija nenustatė nieko, kas patvirtintų ieškovo (nacionaliniame procese) kaltę, o pareiškėjai tokių įrodymų taip pat nepateikė. Be to, Vyriausybė pastebėjo, kad žalos, kurią atlygino pareiškėjai, dydis nebuvo didelis.

Teismas pripažino, kad Lietuvos teismų sprendimai apribojo pareiškėjų saviraiškos laisvę, numatytą Konvencijos 10 str. Šis ribojimas reikštų Konvencijos pažeidimą tik tada, jei neatitiktų Konvencijos 10 str. 2 d. numatytų apribojimo teisėtumo reikalavimų, t.y. ar toks ribojimas buvo numatytas Lietuvos teisėje, ar juo buvo siekiama teisėto tikslo ir ar jis buvo būtinas demokratinėje visuomenėje siekiant šio tikslo.

Atsakydamas į pirmus du klausimus, Teismas pabrėžė, kad galimybė riboti saviraiškos laisvę buvo numatyta CK 2.24 str. bei Visuomenės informavimo įstatymo 45 str., o kitų asmenų garbės ir orumo gynimas yra teisėtas šios laisvės ribojimo tikslas. Nagrinėdamas trečią – būtinumo demokratinėje visuomenėje – aspektą, Teismas vertino, ar ribojimas buvo proporcingas siekiamam teisėtam tikslui. Teismas pabrėžė visuomenės informavimo priemonių reikšmę demokratinėje visuomenėje, teikiant šiai svarbią informaciją. Vis dėlto jis taip pat pabrėžė, kad įžeidžiantys teiginiai gali būti skelbiami tik pakankamai įsitikinus jų pagrįstumu. Teismas pakartojo, ką ne kartą buvo pabrėžęs kitose bylose: turi būti daromas skirtumas, kai yra pateikiami faktai ir kai yra pateikiamos nuomonės. Būtent faktų tikrumu galima įsitikinti, o nuomonės teisingumo patikrinti negalima. Atsižvelgdamas į tai, Teismas nematė priežasčių nepritari nacionalinių teismų teiginiui, kad pareiškėjai iš esmės paskelbė faktą, kurio tikrumą buvo galima patikrinti. Taip pat buvo atsižvelgta į Lietuvos teismų argumentą, kad pareiškėjai rėmėsi neteisinga ir nepatikrinta informacija, prieš tai nesiėmę jokių veiksmų, kad įsitikintų jos pagrįstumu. Pareiškėjų išsakytas kaltinimas, kuriam jie neturėjo pakankamo faktinio pagrindo, buvo rimtas ir galintis sumenkinti visuomenės pasitikėjimą aukštu valstybės tarnautoju. Be to, Teismas atkreipė dėmesį į palyginti nedidelį žalos atlyginimą, kurį priteisė Lietuvos teismai. Atsižvelgdamas į visas išnagrinėtas aplinkybes, Teismas konstatavo, kad šioje byloje Konvencijos 10 str. nebuvo pažeistas.

Giedrikas prieš Lietuvą (peticijos Nr. 51392/07), 2010-12-14

Šioje byloje pareiškėjas skundėsi dėl tariamai pernelyg ilgos baudžiamojo proceso trukmės, Teismas, remdamasis Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalimis, pripažino peticiją nepriimtina, kadangi jau po skundo pateikimo Teismui pareiškėjui buvo priteistas žalos atlyginimas minėtu pagrindu Lietuvos teismuose. Taigi Teismas nusprendė, kad pareiškėjas nebegali būti laikomas „auka“ pagal Konvencijos 34 str.

Loveika prieš Lietuvą (peticijos Nr. 3124406), 2011-10-18

Teismas pareiškėjo skundus dėl tariamų Konvencijos pažeidimų pripažino nepriimtinais. Pagrindinis pareiškėjo skundas buvo susijęs su jo gydymu Rokiškio psichiatrijos ligoninėje, į kurią jis buvo nukreiptas Vilniaus apygardos teismo 1998 m. balandžio 23 d. nutartimi. Minėta nutartimi nustatyta, kad pareiškėjas padarė visuomenei pavojingas veikas būdamas nepakaltinamumo būsenoje, todėl nuo baudžiamosios atsakomybės atleidžiamas. Nuspręsta taikyti priverstines medicininio poveikio priemones ir nukreipti į psichiatrijos ligoninę griežto stebėjimo sąlygomis. Pareiškėjas skundėsi, kad nuo 2007 m. Rokiškio psichiatrijos ligoninėje paskirtas gydymas psichotropiniais vaistais kartu tam tikrais laikotarpiais nepaskiriant kitų vaistų, neutralizuojančių pašalinį psichotropinių vaistų poveikį, prilygo Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) uždraustam kankinimui ir nežmoniškam bei žeminančiam orumą elgesiui.

Nutarime paskelbti pareiškimą nepriimtinu Teismas pastebėjo, jog Konvencijos 3 str. draudžiamas elgesys turi pasiekti minimalų žiaurumo lygį, kad patektų į minėto straipsnio veikimo sferą. Šiam vertinimui yra svarbios visos konkrečios aplinkybės - elgesio trukmė, jo fizinis ir

psichinis poveikis asmeniui bei tam tikrais atvejais asmens lytis, amžius, sveikatos būklė. Konvencijos 3 str. įpareigoja valstybes apsaugoti asmenis, kuriems atimta laisvė ir priverstinai taikomos medicininio poveikio priemonės, suteikiant jiems reikalingą medicininę pagalbą, kuri pati savaime nelaikytina nežmoniška ar žeminančia. Remiantis Teismo praktika, pareiškimus apie tariamai netinkamą gydymą būtina paremti įrodymais, tačiau Teismas pastebėjo, kad turi būti atsižvelgiama į psichikos ligonių pažeidžiamumą ir į tikėtiną jų nesugebėjimą tinkamai skųstis. Vis dėlto Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad pareiškėjas, savo tvirtinimus dėl tariamai netinkamo jo gydymo Rokiškio psichiatrijos ligoninėje pirmiausia pateikęs šiam Teismui, o ne nacionalinėms institucijoms, realiais įrodymais jų nepagrindė. Pastebėta ir tai, kad Vyriausybė greitai patenkino Teismo prašymą atlikti nepriklausomą ekspertinį pareiškėjo gydymo tyrimą (Teismui perduota Valstybinės medicininio audito inspekcijos atliktos pareiškėjo sveikatos priežiūros paslaugų kokybės kontrolės ataskaita). Teismas pastebėjo, kad pareiškėjas nukreiptas į psichiatrijos ligoninę teismo nutartimi, atsižvelgiant į psichiatrinės ekspertizės išvadą, jo būklė buvo nuolat stebima gydytojų bei vertinama teismų, ir iš bylos medžiagos nematyti, kad gydytojai būtų piktnaudžiavę pareiškėjo atžvilgiu. Pažymėta, kad nėra pakankamų įrodymų atmesti Vyriausybės argumentus, jog pagal visuotinai pripažintus psichiatrijos principus medicininis būtinumas pateisino pareiškėjui taikytą gydymą. Tokią išvadą patvirtina ir Valstybinės medicininio audito inspekcijos, kuri, Teismo manymu, yra tinkamesnė institucija vertinti pareiškėjui teiktų medicinos paslaugų kokybę, atliktas tyrimas. Atsižvelgdamas į tai, kas paminėta, Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjo skundas dėl Konvencijos 3 straipsnio pažeidimo yra aiškiai nepagrįstas, todėl pareiškimas skelbtinas nepriimtiniu pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Remdamasis Konvencijos 5 (teisė į laisvę ir saugumą) ir 6 (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) straipsniais, pareiškėjas papildomai skundė jo suėmimo 1997 m. teisėtumą bei teisės į teisingą bylos nagrinėjimą tariamą pažeidimą. Šiuos skundus Teismas atmetė pagal Konvencijos 35 str. 3 d. dėl 6 mėnesių taisyklės nesilaikymo. Kaip aiškiai nepagrįstas atmestas ir skundas dėl pareiškėjo susirašinėjimo kontrolės.

Beržinis prieš Lietuvą (peticijos Nr. 45073/07), 2011-12-13

Beržinis prieš Lietuvą (peticijos Nr. 20510/08), 2011-12-13

Beržinis prieš Lietuvą (peticijos Nr. 20513/08), 2011-12-13

Beržinis prieš Lietuvą (peticijos Nr. 20508/08), 2011-12-13

Teismas paskelbė nepriimtinomis keturias Aurelijaus Beržinio peticijas prieš Lietuvą. Visose keturiuose peticijose pareiškėjas *inter alia* skundėsi dėl pernelyg ilgos procesų trukmės jo baudžiamosiose ir (arba) civilinėse bylose Lietuvos teismuose (Konvencijos 6 str. 1 d.). Pirmojoje peticijoje (Nr. 45073/07) pareiškėjas taip pat skundėsi dėl Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) tariamo pažeidimo dėl to, kad jo civilinė byla dėl žalos atlyginimo buvo nagrinėjama pareiškėjui nedalyvaujant bei, remdamasis Konvencijos 6 str. 1 d., 12 str. (teisė į santuoką), 14 str. (diskriminacijos uždraudimas) bei 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga), dėl daugelio kitų tariamų Konvencijos pažeidimų minėtos pareiškėjo civilinės bylos kontekste. Antrojoje peticijoje (Nr. 20510/08) pareiškėjas jo kitų dviejų civilinių bylų (dėl santuokoje įgyto turto padalijimo ir buto pirkimo-pardavimo sutarties pripažinimo negaliojančia) kontekste taip pat skundėsi dėl Konvencijos 1 Protokolo 1 str., 13 str. (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) ir 14 str. tariamų pažeidimų. Trečiojoje peticijoje (Nr. 20508/08) pareiškėjas taip pat skundėsi dėl Konvencijos 3 str. (kankinimo uždraudimas) tariamo pažeidimo dėl netinkamų kalinimo sąlygų ir gydymo laisvės atėmimo įstaigoje bei, remdamasis Konvencijos 5 (teisė į laisvę ir saugumą), 6, 13, 14 bei 1 Protokolo 1 straipsniais, dėl daugelio kitų tariamų Konvencijos pažeidimų dar vienos pareiškėjo baudžiamosios bylos, kurioje jis buvo pripažintas kaltu ir nuteistas dėl svetimo turto iššvaistymo, kontekste. Ketvirtojoje peticijoje (Nr. 20513/08) pareiškėjas taip pat skundėsi pagal Konvencijos 6 str. 1 d. dėl tariamai netinkamo įrodymų vertinimo Lietuvos teismuose, bei, remdamasis Konvencijos 6 str. 1 ir 2 dalimis, 10 (saviraiškos laisvė), 13, 14 bei 1 Protokolo 1

straipsniais, dėl daugelio kitų tariamų Konvencijos pažeidimų dar vienos pareiškėjo civilinės bylos dėl žalos atlyginimo kontekste.

Ypač reikšmingas Teismo 2011 m. gruodžio 13 d. nutarimas, priimtas pareiškėjo ketvirtojoje byloje (Nr. 20513/08), kurioje A. Beržinis Teismui skundėsi *inter alia* dėl to, kad jo civilinė byla dėl žalos atlyginimo dėl tikrovės neatitinkančių žinių paskleidimo Lietuvos teismuose buvo nagrinėjama net 12 metų. Teismas, remdamasis Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalimis, pripažino peticiją nepriimtina, kadangi jau po skundo pateikimo Teismui pareiškėjui buvo priteistas žalos atlyginimas minėtu pagrindu Lietuvos teismuose. Teismas šiuo požiūriu priminė Konvencijos žmogaus teisių apsaugos mechanizmo subsidiarų pobūdį ir tai, kad Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoje Rec (2004)6 valstybės Konvencijos dalyvės yra raginamos skirti ypatingą dėmesį veiksmingoms vidaus teisinės gynybos priemonėms bylose dėl ilgų procesų. Teismas konstatavo, kad Lietuvos apeliacinio teismo 2009 m. gruodžio 30 d. nutartis (kasacine tvarka neapskusta), kuria pripažintas pareiškėjo teisės į jo civilinės bylos išnagrinėjimą per kuo trumpiausią laiką pažeidimas ir jam priteistas 1000 litų žalos atlyginimas (nustatydamas žalos atlyginimo dydį Lietuvos apeliacinis teismas atsižvelgė į tai, kad A. Beržinis savo veiksmais didele dalimi prisidėjo prie civilinio proceso trukmės), laikytina atitinkančia nusistovėjusią Teismo praktiką. Taigi Teismas nusprendė, kad pareiškėjas nebegali būti laikomas „auka“ pagal Konvencijos 34 str.

Kitais trimis 2011 m. gruodžio 13 d. nutarimais Teismas pareiškėjo skundus dėl jo civilinių bylų (peticijų Nr. 45073/07 ir 20510/08) ir baudžiamosios bylos (peticijos Nr. 20508/08) nagrinėjimo trukmės atmetė kaip aiškiai nepagrįstus. Pareiškėjo civilinė byla dėl žalos atlyginimo Lietuvos teismuose buvo nagrinėjama 7 metus ir 8 mėnesius (peticijos Nr. 45073/07), kitų dviejų pareiškėjo civilinių bylų (dėl santuokoje įgyto turto padalijimo ir buto pirkimo-pardavimo sutarties pripažinimo negaliojančia) nagrinėjimas užtruko apie 10 metų (peticijos Nr. 20510/08). Pareiškėjo baudžiamosios bylos, kurioje jis buvo pripažintas kaltu ir nuteistas dėl svetimo turto iššvaistymo, procesas Lietuvos teismuose užtruko 9 metus. Nepaisant ilgų procesų trukmės, Teismas visuose trijuose nutarimuose konstatavo Lietuvos teismų pastangas paspartinti procesus ir tai, kad didžiąja dalimi pats pareiškėjas savo elgesiu nulėmė minėtą procesų trukmę. Atsižvelgęs į tai, Teismas, remdamasis Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalimis, minėtus pareiškėjo skundus pripažino nepriimtinais kaip aiškiai nepagrįstus.

Kitus pareiškėjo skundus, suformuluotus visose keturiose jo peticijose, Teismas taip pat paskelbė nepriimtinais pagal Konvencijoje nustatytus priimtimumo kriterijus.

Cytacka ir kiti prieš Lietuvą (peticijos Nr. 53788/08), 2012-07-10

Teismas vienbalsiai paskelbė peticiją nepriimtina. Renata Cytacka ir kiti 6 pareiškėjai, remdamiesi Konvencijos 8 (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), 10 (saviraiškos laisvė) ir 14 (diskriminacijos uždraudimas) straipsniais, skundėsi, kad negalėjimas vartoti lenkiškos asmenvardžio formos oficialiame mokyklos pavadinime tariamai pažeidžia jų teises. Atkreipęs dėmesį į tai, kad 6 pareiškėjai peticijos nepasirašė, o R. Cytacka nepateikė jokių dokumentų, suteikiančių jai teisę jiems ar mokyklos tarybai atstovauti, Teismas šių pareiškėjų atžvilgiu peticiją paskelbė nepriimtina *ratione personae* pagrindu pagal Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalis.

Byloje ginčas kilo dėl Vilniaus rajono Lavoriškių mokyklai Vilniaus rajono savivaldybės tarybos sprendimu suteikto Emilii Plater vardo. Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą su prašymu panaikinti sprendimą, leidžiantį mokyklą vadinti Lietuvoje veikiančių įmonių, įstaigų, organizacijų pavadinimų sudarymą reglamentuojančių nuostatų neatitinkančiu pavadinimu. Administracinis teismas šį prašymą patenkino ir nusprendė, kad asmenvardžio forma Emilii Plater mokyklos pavadinime buvo vartota nepagrįstai, skundžiamas sprendimas neatitinka valstybinės kalbos reikalavimų ir yra naikintinas kaip neteisėtas iš esmės. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pritarė pirmosios instancijos teismo sprendimui ir atmetė Vilniaus rajono savivaldybės tarybos apeliacinį skundą.

Nors Teismas nenagrinėjo šios peticijos esmės, atkreipė dėmesį, kad joje nesiskundžiama dėl teisės, numatytos 1 Protokolo 2 str. (teisė į mokslą), ribojimo. Teismas pastebėjo, kad pareiškėja R. Cytacka, vienoje iš teismų instancijų atstovavusi Vilniaus rajono savivaldybės tarybai, negali būti laikoma pažeidimo auka: ginčas šioje byloje kilo tarp dviejų valdžios institucijų, ir teismų sprendimai jai įtakos neturėjo. Be to Teismas pažymėjo, kad skundas atmestinas dar ir dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo, nes pareiškėja Lietuvos teismams nepateikė prašymo dalyvauti procese trečiuoju suinteresuotu asmeniu ar atskiro skundo savo vardu Administracinių bylų teisenos įstatyme numatyta tvarka. Atsižvelgęs į tai, Teismas nusprendė paskelbti peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis.

Jonika prieš Lietuvą (peticijos Nr. 25991/05), 2012-11-20

Pažymėtina, kad tai jau trečia byla prieš Lietuvą, kurioje skundai dėl bylos nagrinėjimo trukmės atmesti nusprendus, kad, Lietuvos teismams priteisus žalos atlyginimą dėl pernelyg ilgo proceso, pagal Konvencijos 34 str. pareiškėjas nebegali būti laikomas „auka“.

Pareiškėjas V. Jonika Lietuvos teismų buvo pripažintas kaltu dėl didelės vertės svetimo turto iššvaistymo. Baudžiamosios bylos nagrinėjimas užtruko nuo 1996 m. vasario mėn. iki 2004 m. gruodžio mėn., t.y. beveik 9 metus.

Teismui pateiktoje peticijoje pareiškėjas, be kita ko, skundėsi dėl ilgos baudžiamąjo proceso trukmės, tačiau analogiškus skundus buvo suformulavęs ir Lietuvos teismų nagrinėtame civiliniame ieškinyje. 2010 m. birželio 4 d. Klaipėdos apygardos teismo sprendimu ir 2012 m. balandžio 26 d. Lietuvos apeliacinio teismo nutartimi buvo pripažinta, kad pareiškėjo teisė į kuo trumpiausią bylos nagrinėjimo trukmę buvo pažeista ir šiuo pagrindu jam priteista 10 000 litų neturtinei žalai atlyginti.

Nagrinėdamas skundą dėl proceso trukmės Teismas pažymėjo, kad Lietuvos teismų priteista suma yra beveik tokia pat, kokią, atsižvelgdamas į savo praktiką, priteistų pats Teismas, taigi laikytina pakankamu ir tinkamu Konvencijos pažeidimo atlyginimu. Šiuo atžvilgiu Teismas priminė ir savo nutarimą byloje *Giedrikas prieš Lietuvą*, kuriuo taip pat atmetė pareiškėjo skundą dėl pernelyg ilgos baudžiamąjo proceso trukmės, kadangi žalos atlyginimą šiuo pagrindu buvo priteisę Lietuvos teismai (Nr. 51392/07, 2010 m. gruodžio 14 d. nutarimas). Taigi Teismas nusprendė, kad pareiškėjas nebegali būti laikomas auka pagal Konvencijos 34 str. bei, vadovaudamasis Konvencijos 35 str. 3 ir 4 dalimis, pripažino pareiškėjo skundą dėl pernelyg ilgos proceso trukmės aiškiai nepagrįstu ir jį atmetė.

Pareiškėjas buvo pateikęs ir kitų skundų, susijusių su kito baudžiamąjo proceso trukme, suėmimo pagrįstumu bei teisėtumu, tariamai neteisingu įrodymų vertinimu, gynybos teisių apribojimu ir proceso teisingumu apskritai, tačiau Teismas įvairiais pagrindais juos taip pat pripažino nepriimtinais.

Savickas (peticijos Nr. 66365/09), Kryževičius (peticijos Nr. 12845/10), Vaškeliėnė (peticijos Nr. 29809/10), Gaidelis (peticijos Nr. 29813/10), Pivoriūnas (peticijos Nr. 30623/10), Brazys (peticijos Nr. 28367/11) prieš Lietuvą, 2013-10-15

Teismas nutarimu pripažino nepriimtinais Rimanto Savicko ir kitų 5 pareiškėjų – Vyliaus Kryževičiaus, Daivos Vaškeliėnės (pareiškėja yra teisėjo A.Vaškeliū našlė), Vilmanto Almanto Gaidelio, Algimanto Pivoriūno ir Petro Rimanto Brazio – peticijas prieš Lietuvą. Šios peticijos, kurios buvo pateiktos Teismui 2009-2011 m., buvo sujungtos į vieną bylą.

Pareiškėjai skundėsi dėl tariamų Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pažeidimų, tvirtindami, kad jų administracinių bylų dėl atlyginimų sumažinimo 1999-2003 m. nagrinėjimo trukmė buvo pernelyg ilga, o bylas nagrinėję teismai buvo šališki. Vidutiniškai vieno teisėjo bylos nagrinėjimas administraciniuose teismuose truko apie 9 metus, todėl, pareiškėjų teigimu, procesas tęsėsi nepateisinamai ilgai. Pareiškėjai taip pat skundėsi Konvencijos 13 str (teisė į veiksmingą teisinę gynybos priemonę) pažeidimu. 4 pareiškėjai savo peticijose taip pat skundėsi

dėl Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga) pažeidimo, susijusio su sumažintu ir neišmokėtu jų atlyginimu.

Nagrinėdamas skundus dėl pernelyg ilgos proceso trukmės bei tariamo veiksmingos priemonės nebuvimo, Teismas visų pirma pažymėjo Konvencijos mechanizmo subsidiarų pobūdį ir tai, kad prieš kreipiantis į Teismą būtina panaudoti veiksmingas vidaus teisinės gynybos priemones. Pažymėtina, kad Vyriausybė šioje byloje laikėsi pozicijos, kad peticijos yra nepriimtinos, nes pareiškėjai nesikreipė į vidaus teismus dėl žalos atlyginimo už pernelyg ilgą proceso trukmę, remdamiesi CK 6.272 str. Teismas, vertindamas Vyriausybės argumentacijos pagrįstumą, visų pirma pastebėjo, kad iki šiol, nagrinėdamas su proceso trukme susijusias bylas prieš Lietuvą, ieškinio pagal minėtą CK nuostatą jis nebuvo pripažinęs veiksminga priemone Konvencijos požiūriu dėl šios priemonės teisinio tikrumo stokos.

Teismas, apibendrinęs Vyriausybės pateiktą Lietuvos teismų formuojamą praktikos dėl žalos, patirtos pernelyg ilgu procesu, atlyginimo, kurios pradžia laikoma 2007 m. vasario 6 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis byloje Nr. 3K-7-7/2007, apžvalgą, pripažino, kad Lietuvos teismai taiko Teismo praktikoje pernelyg ilgų procesų bylose suformuotus kriterijus, ir, atsižvelgęs į precedento reikšmę Lietuvos teisėje, nurodė, kad yra pasirengęs pripažinti, kad ir kiti teismai laikysis suformuotos praktikos.

Teismas atkreipė dėmesį, kad greta kompensacinių priemonių Lietuvos institucijos ėmėsi įstatyminių priemonių, kuriomis yra siekiama sutrumpinti bylos nagrinėjimo trukmę.

Atsižvelgdamas į visa tai ir ypač į išplėtotą Lietuvos teismų praktiką (tiesiogiai taikant Konstituciją ir Konvenciją), Teismas nurodė, kad galimybė reikalauti žalos atlyginimo už ilgą procesą pagal CK 6.272 str. įgijo pakankamą teisinį aiškumą ir todėl laikytina veiksminga teisinės gynybos priemone.

Tuo remdamasis Teismas nustatė, kad pareiškėjų skundai pagal Konvencijos 6 str. dėl per ilgos proceso trukmės yra nepriimtini dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo. Skundai dėl teismų šališkumo pagal Konvencijos 6 str. ir skundai pagal Konvencijos 13 str. atmesti kaip aiškiai nepagrįsti.

Teismas kaip aiškiai nepagrįstus atmetė ir 4 pareiškėjų (V. Kryževičiaus, D. Vaškeliënės, A. Pivoriūno ir P.R. Brazio) skundus dėl 1 Protokolo 1 str. pažeidimo dėl sumažinto ir neišmokėto teisėjo atlyginimo. Teismas priminė, kad nuosavybės teisės apsaugos principai taikytini ir atlyginimams bei socialinėms išmokoms. Nagrinėjamos bylos kontekste Teismas vertino, ar atitinkamai sumažinus teisėjų atlyginimus nebuvo pažeistas teisingos pusiausvyros principas tarp jų ir kitų asmenų interesų, taip pat ar pareiškėjai dėl atlyginimų sumažinimo nepatyrė pernelyg didelės naštos. Teismas pažymėjo, kad atlyginimai buvo sumažinti Lietuvą ištikus netikėtai ekonominei krizei ir ypač pabrėžė, kad atlyginimai buvo mažinami ne vien teisėjams, bet visam viešajam sektoriui. Teismas ypatingą reikšmę suteikė statistiniams duomenims, pagal kuriuos 1999 m. vidutinis teisėjo atlyginimas buvo 7784 litai, kai tuo tarpu vidutinis atlyginimas viešajame sektoriuje tesiekė 1171 litų. Tai leido Teismui padaryti išvadą, kad teisėjų atlyginimų sumažinimas nesukėlė grėsmės netekti jų pragyvenimo šaltinio ir nebuvo neproporcingas.

Teismas atkreipė dėmesį, kad 2003 m. pagerėjus valstybės ekonominei situacijai, pagal specialų įstatymą buvo numatytas sumažintos teisėjų atlyginimų dalies kompensavimo mechanizmas, taip pat teisėjai galėjo kreiptis dėl kompensacijos išmokėjimo ir teismine tvarka. Teismas, inter alia plačiai cituodamas Lietuvos Konstitucinio Teismo jurisprudenciją dėl sumažintų teisėjų atlyginimų, padarė išvadą, kad pareiškėjai šiuo atveju nepatyrė pernelyg didelės naštos ir kad jų atlyginimų sumažinimas neturėjo poveikio jų nepriklausomumui ar galėjimui oriai vykdyti teisėjo pareigas. Atsižvelgdamas į Vyriausybės pateiktus argumentus dėl taupymo priemonių pateisinimo, taip pat į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo bei Lietuvos apeliacinio teismo argumentaciją, Teismas konstatavo, kad Lietuvos Valstybė, laikinai sumažinusi atlyginimus teisėjams, neperžengė jai suteiktos nuožiūros laisvės ir pripažino 4 pareiškėjų peticijas šia apimtimi aiškiai nepagrįstomis.

Fišmanas ir UAB „Griflit“ prieš Lietuvą (peticijos Nr. 23523/05), 2013-11-05

Europos Žmogaus Teisių Teismo trijų teisėjų komitetas nutarė atmesti Josifo Fišmano ir UAB „Griflit“ skundą prieš Lietuvą dėl tariamai pernelyg ilgo teismo proceso bei nuosavybės teisių apsaugos pažeidimo.

Pirmasis pareiškėjas Josifas Fišmanas buvo antrosios pareiškėjos – UAB „Griflit“ savininkas. Lietuvos teismų jis buvo pripažintas kaltu dėl dokumentų, įskaitant ir 100 geležinkelio vagonų pirkimo-pardavimo sutarties, klastojimo. Dar 2005 m. Teismui pateiktoje peticijoje pirmasis pareiškėjas skundėsi, kad jo baudžiamosios bylos nagrinėjimas tęsėsi pernelyg ilgai, taip pažeidžiant Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą). Be to, jo teigimu, baudžiamasis procesas buvo šališkas. Pirmasis pareiškėjas taip pat skundėsi ir pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga). Pirmasis skundas susijęs su jo turto areštu baudžiamajame procese, o antrasis – dėl to, kad dar anksčiau buvo areštuoti geležinkelio vagonai, kuriuos antroji pareiškėja UAB „Griflit“ ketino naudoti nuomos pagrindais.

UAB „Griflit“ skundėsi, kad civilinio proceso dėl vagonų arešto panaikinimo trukmė buvo pernelyg ilga, taip pat, kad areštavus vagonus buvo pažeistos jos nuosavybės teisės. Abu pareiškėjai taip pat skundėsi, kad jiems nebuvo užtikrinta teisė į teismą, jų nuosavybės apsaugą, nes vagonai buvo perduoti tretiesiems asmenims.

Spręsdamas pirmojo pareiškėjo skundą dėl tariamai pernelyg ilgos baudžiamojo proceso trukmės, Teismas nustatė, kad procesas visų trijų instancijų teismuose truko kiek daugiau nei 6 metus, ir pabrėžė, kad tam tikromis aplinkybėmis 5 – 6 metų proceso trukmė gali būti laikoma pagrįsta Konvencijos 6 str. požiūriu.

Teismas sutiko su Vyriausybės argumentais, kad baudžiamoji byla buvo sudėtinga, nes buvo tiriami keletas finansinių nusikaltimų epizodų. Be to, byloje buvo daug proceso dalyvių, egzistavo tarptautinis elementas, ji buvo didelės apimties. Teismas įvertino ir tai, kad byla net keletą kartų buvo stabdoma dėl nuo valstybės institucijų nepriklausančių priežasčių, pvz., Josifo Fišmano ligos. Taigi, atsižvelgęs į aplinkybių visumą, Teismas padarė išvadą, kad procesas netruko pernelyg ilgai, ir galiausiai atmetė pirmojo pareiškėjo skundą pagal Konvencijos 35 str. 3 (a) ir 4 dalis kaip aiškiai nepagrįstą. Pirmojo pareiškėjos skundas dėl tariamai šališko baudžiamojo proceso taip pat buvo atmestas kaip aiškiai nepagrįstas.

Pirmojo pareiškėjo skundą, kad baudžiamojo proceso metu buvo areštuotas jo turtas, taip pažeidžiant Konvencijos 1 Protokolo 1 str., Teismas atmetė motyvuodamas tuo, kad nepanaudotos veiksmingos vidaus teisinės gynybos priemonės, t.y. pirmasis pareiškėjas dėl to nesikreipė į Lietuvos teismus.

Dėl abiejų pareiškėjų nuosavybės teisių tariamo pažeidimo, susijusio su geležinkelio vagonų areštu, Teismas pabrėžė, kad Josifas Fišmanas nebuvo civilinio proceso dėl areštuotų vagonų šalis, taigi jo skundas nesuderinamas su *ratione personae* reikalavimu, t.y. pirmasis pareiškėjas negali būti laikomas Konvencijos pažeidimo auka Konvencijos 34 str. požiūriu. Antrosios pareiškėjos, t.y. UAB „Griflit“ atžvilgiu Teismas taip pat atmetė skundą *ratione personae* pagrindu, tačiau kitu aspektu – Teismui pateikta peticija, nors surašyta dėl tariamai pažeistų Josifo Fišmano ir UAB „Griflit“ teisių, buvo pasirašyta tik Josifo Fišmano, įmonė kaip pareiškėja nenurodyta. Dėl šių priežasčių Teismas atsižvelgė į Vyriausybės argumentą, kad UAB „Griflit“ apskritai nepateikė peticijos.

Mazėtis prieš Lietuvą (peticijos Nr. 19644/08), 2014-12-16

Teismas pripažino peticiją nepriimtina atkreipęs dėmesį į tai, kad pareiškėjas nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonių. Pareiškėjas Valdas Mazėtis, remdamasis Konvencijos 6 str. 1 d. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą per įmanomai trumpiausią laiką), skundėsi dėl pernelyg ilgos baudžiamojo proceso trukmės. Pagal Konvencijos 7 Protokolo 4 str., pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jis buvo pakartotinai teisiamas už nusikaltimą, už kurį vieną kartą buvo išteisintas.

Remiantis bylos duomenimis, 1998 m. liepos 16 d. pareiškėjui V. Mazėčiui buvo pareikštas kaltinimas dėl tyčinio nužudymo, tačiau netrukus parengtinis tardymas jo atžvilgiu buvo nutrauktas. 2004 m. gegužės 5 d. pareiškėjas buvo pripažintas įtariamuoju toje pačioje baudžiamojame byloje, ir 2006 m. kovo 6 d. teismo nuosprendžiu jis buvo pripažintas kaltu ir nuteistas už nužudymą. 2007 m. vasario 23 d. Lietuvos Apeliacinis teismas nuosprendį paliko nepakeistą, o 2007 m. rugsėjo 25 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartimi pareiškėjo kasacinį skundą atmetė.

Teismas nenagrino pareiškėjo skundo dėl pernelyg ilgos jo baudžiamosios bylos nagrinėjimo trukmės priminęs, kad 2013 m. spalio 15 d. nutarimu byloje *Savickas ir kiti prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 66365/09,) Teismas pripažino Lietuvą turint veiksmingą vidaus teisinės gynybos priemonę dėl pernelyg ilgų procesų nuo 2007 m. rugpjūčio 6 d. Todėl, pasak Teismo, pareiškėjai, teikę peticijas po šios datos, remdamiesi CK 6.272 str., pirmiau turėjo pareikšti ieškinius dėl žalos atlyginimo prieš valstybę Lietuvos teismuose. Atsižvelgęs į tai, Teismas atkreipė dėmesį, kad nagrinėjamu atveju pareiškėjas Teismui peticiją pateikė 2008 m. kovo 18 d., t.y., kai veiksminga vidaus teisinės gynybos priemonė dėl ilgo proceso jau egzistavo, todėl nusprendė paskelbti šią peticiją nepriimtina pagal Konvencijos 35 str. 1 ir 4 dalis.

Dėl pareiškėjo skundo pagal Konvencijos 7 Protokolo 4 str. dėl to, kad jis buvo nubaustas už tą patį nusikaltimą, dėl kurio, jo teigimu, pirmiau nacionalinio teismo buvo išteisintas, Teismas pažymėjo, kad nacionalinis teismas jo atžvilgiu nebuvo priėmęs galutinio išteisinamojo nuosprendžio iki bylos atnaujinimo 2004 m. paaiškėjus naujoms aplinkybėms, todėl ši situacija neatitinka Konvencijos 7 Protokolo 4 str. reikalavimų. Be to, pabrėžė, kad bet kuriuo atveju pareiškėjas dėl to nesiskundė nacionaliniuose teismuose, kaip to reikalauja Konvencijos 35 str. 1 dalis.

Gubavičienė prieš Lietuvą (peticijos Nr. 68611/14), 2015-09-15

Trijų teisėjų Komitetas priėmė nutarimą, kuriuo Gubavičienės peticija paskelbta nepriimtina. Šis nutarimas pagal Konvencijos 28 str. 2 d. yra galutinis ir neskundžiamas.

Remdamasi Konvencijos 6 (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), 13 (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) straipsniais bei Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga), pareiškėja skundėsi neteisėtu jos nuosavybės apribojimu, jos skundus dėl nekilnojamojo turto įkeitimo pripažinimo negaliojančiu nagrinėjusiems nacionaliniams teismams priėmus klaidingus sprendimus, taip pat pareiškėja skundėsi vieno iš bylų nagrinėjusio teisėjo šališkumu.

Teismas visų pirma priminė, kad jis nėra „ketvirtoji instancija“, kompetentinga tikrinti, ar nacionaliniai teismai tinkamai aiškino ir taikė nacionalinę teisę, todėl skundai dėl klaidingų nacionalinių teismų sprendimų pripažintini aiškiai nepagrįstais.

Nagrinėdamas pareiškėjos skundus dėl vieno iš trijų teisėjų, nagrinėjusių jos civilinę bylą kasacine tvarka Lietuvos Aukščiausiajame Teisme, tariamo šališkumo, Teismas pažymėjo, kad pagal Konvencijos 35 str. 1 d. reikalavimus, Teismas gali nagrinėti skundus tik po to, kai yra panaudotos visos veiksmingos vidaus teisinės gynybos priemonės. Šiuo požiūriu pažymėjęs, kad Lietuvos teisėje yra numatyta veiksminga galimybė kasacinio proceso metu reikalauti teisėjo nušalinimo, Teismas atkreipė dėmesį, kad pareiškėja tokia teise nepasinaudojo, ji taip pat nenurodė aplinkybių, dėl kurių ji tokia teise nebūtų galėjusi tinkamai pasinaudoti.

Koturenka prieš Lietuvą (peticijos Nr. 10646/08), 2015-09-29

Teismas pripažino, kad nacionalinių teismų nustatytas išlaikymas V. Koturenkos vaikams jam priklausančiu butu nepažeidė Konvencijos 1 Protokolo 1 str. (nuosavybės apsauga), nes toks valstybės įsikišimas į pareiškėjo nuosavybės teises buvo pateisinamas. Taip pat Teismas pripažino pareiškėjo skundą pagal Konvencijos 6 str. (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) aiškiai nepagrįstu.

2004 m. pareiškėjo žmona išvyko iš Lietuvos į Vokietiją ir pareiškėjo sutikimu išsivežė jų du vaikus į Vokietiją. Po metų pareiškėjo žmona pateikė ieškinį Lietuvos teismuose dėl santuokos nutraukimo. 2007 m. gegužės 25 d. Vilniaus m. 1 apylinkės teismas nusprendė nutraukti jų santuoką

ir pripažino pareiškėją kaltu dėl santuokos iširimo, vadovaudamasis vaikų interesais, nustatė vaikų gyvenamąją vietą su pareiškėjo žmona ir priteisė iš pareiškėjo išlaikymą dviem vaikams pareiškėjui nuosavybės teise priklausančiu butu. Aukštesnių instancijų teismai pareiškėjo skundus atmetė.

Remdamasis Konvencijos 1 Protokolo 1 str., pareiškėjas skundėsi dėl Lietuvos teismų sprendimų, kuriais jo dviem vaikams skirtas išlaikymas buvo priteistas jam priklausančiu butu. Jis teigė, kad butas buvo vienintelė jo nuosavybė ir vaikų interesai būtų buvę labiau apsaugoti, jeigu teismai būtų priteisę periodines išmokas. Taip pat pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 6 str. 1 d., skundėsi dėl to, kad apeliacinės instancijos teismas nepanaikino pirmosios instancijos teismo sprendimo, nors pripažino, kad pirmosios instancijos teismas, nustatydamas išlaikymą vaikams, neteisingai rėmėsi Vokietijos nacionaline teise. Pareiškėjas taip pat teigė, kad nacionaliniai teismai nenagrinėjo jo žmonos finansinės padėties ir nacionaliniai teismai neteisingai nustatė abiem tėvams tenkančias išlaikymo dalis.

Dėl pareiškėjo skundo pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 str., Teismas pripažino, kad šioje byloje Konvencijos 1 Protokolo 1 str. yra taikytinas, nes išlaikymas vaikams pareiškėjui priklausančiu butu yra nuosavybės atėmimas Konvencijos 1 Protokolo 1 str. požiūriu. Teismas nustatė, kad toks nuosavybės atėmimas buvo vykdomas pagal įstatymą (išlaikymas buvo nustatytas remiantis Civilinio kodekso nuostatomis ir LAT praktika) ir visuomenės interesais (išikėsimas į pareiškėjo nuosavybės teises tikslas buvo suteikti išlaikymą dviem nepilnamečiams vaikams). Galiausiai, Teismas padarė išvadą, kad tokia valstybės priemonė buvo proporcinga. Teismas pabrėžė Lietuvos teismų išvadą, kad vaikų interesai labiausiai būtų apsaugoti nustatant jų gyvenamąją vietą su motina, buvusia pareiškėjo žmona. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad nacionaliniai teismai išsamiai išnagrinėjo abiejų vaikų poreikius jų gyvenamosios vietos valstybėje bei pareiškėjo ir jo buvusios žmonos finansinę padėtį. Be to, nacionaliniai teismai pripažino, kad pareiškėjo siūloma mokėti kas mėnesį kiekvienam vaikui suma (200 Lt, 58 Eur) buvo nepakankama siekiant patenkinti vaikų kasdienius poreikius Vokietijoje. Taigi išlaikymo vaikams nustatymas pareiškėjui priklausančiu butu buvo vienintelis būdas, kuris galėtų užtikrinti, kad pareiškėjas įvykdytų savo įsipareigojimus. Teismas taip pat pabrėžė Vyriausybės pastabą, kurios neginčijo pareiškėjas, kad pareiškėjas negyveno šiame bute, taigi ginčijami nacionalinių teismų sprendimai neatėmė iš pareiškėjo būsto. Taigi šis skundas buvo atmetas kaip aiškiai nepagrįstas.

Spręsdamas dėl pareiškėjo skundo pagal Konvencijos 6 str. 1 d. dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo nepanaikinimo apeliacinės instancijos teismui pripažinus, kad pirmosios instancijos teismas neteisingai rėmėsi Vokietijos teise, Teismas, pažymėjęs, kad pareiškėjas iš esmės skundžiasi dėl bylos išnagrინėjimo rezultato, o ne dėl proceso apeliacinės instancijos teisme teisingumo, pakartojo, kad nacionaliniai teismai, o ne Teismas, turi aiškinti nacionalinę teisę ir vertinti įrodymus. Taigi šis skundas buvo atmetas kaip aiškiai nepagrįstas. Teismas pripažino nepagrįstu ir pareiškėjo skundą pagal Konvencijos 6 str. 1 d., kad nustatant išlaikymą vaikams finansinė našta paskirstyta tarp pareiškėjo ir buvusios žmonos neproporcingai.

Baliučiai prieš Lietuvą (peticijos Nr. 29056/15), 2015-10-20

Teismas pripažino peticiją aiškiai nepagrįsta, padaręs išvadą, kad šioje byloje nėra pagrindo teigti, jog Lietuva pažeidė Konvencijos 2 str. (teisė į gyvybę) procesinį aspektą, pagal kurį reikalaujama užtikrinti veiksmingą įtarimą keliančių asmens mirties aplinkybių ištyrimą.

Pagal bylos aplinkybes 2011 m. gegužės 21 d. A.B. dalyvavo mėgėjų triatlono varžybose Anykščių regione. Varžybose dalyvavo apie 120 dalyvių, varžybų dalyviai turėjo bėgti, važiuoti dviračiu ir plaukti baidarėmis. Plaukimo baidarėmis metu Šventosios upėje A.B. kartu su komandos draugu A.Č. įplaukė į užtvankos teritoriją, įkrito į žuvitakį ir nuskendo. Anykščių rajono apylinkės prokuratūra pradėjo ikiteisminį tyrimą, siekdama iširti A.B. žūties aplinkybes. Anykščių rajono apylinkės teismas konstatavo, kad A.B. ir A.Č. patys priėmė sprendimą plaukti per užtvanką, nepaisant kaltinamųjų (renginio organizatorių) pateiktos informacijos, todėl kaltinamieji negali būti pripažinti atsakingais dėl A.B. mirties. Panevėžio apygardos teismas nurodė, kad organizatoriai

M.R. ir B.V. veikė neatsargiai ir neužtikrino tinkamo renginio dalyvių saugumo. Todėl jie pripažinti kaltais dėl neatsargaus gyvybės atėmimo pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 132 str. 1 dalį. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2014 m. gruodžio 9 d. išteisino renginio organizatorius.

Remdamiesi Konvencijos 2 str., pareiškėjai – A.B. tėvai skundėsi, kad valstybė neįgyvendino savo pareigos tinkamai ištirti jų sūnaus mirties aplinkybių. Pareiškėjai nurodė, kad tyrimas nebuvo veiksmingas, nes jis neleido vienareikšmiškai nustatyti, kad renginio saugumas buvo tinkamas, užtvankos pažymėjimas žemėlapyje aiškus, užtvanka buvo aiškiai matoma nuo upės, o baidarės galėjo būti sustabdytos šalia užtvankos. Pareiškėjai pažymėjo, kad šios abejonės galėjo būti išspręstus apklausus visus 120 varžybų dalyvių, tačiau tebuvo apklausti keturi dalyviai. Be to, pareiškėjai nurodė, jog buvo svarbu įvertinti psichologinį jų sūnaus portretą bei nustatyti, ar jis buvo linkęs rizikuoti, taip pat surinkti statistinę informaciją apie ankstesnius nelaimingus įvykius prie užtvankos. Galiausiai pareiškėjai pažymėjo, kad nacionaliniai teismai nepagrįstai atmetė pagrindinio liudytojo A.Č. parodymus, suteikdami didesnę svorį renginio organizatorius išteisinantiems parodymams.

Įvertinęs pareiškėjo peticijoje nurodytus argumentus Teismas priminė savo praktiką, pagal kurią pareiga valstybei įvykdyti veiksmingą tyrimą yra pareiga ne dėl rezultato, bet dėl priemonių, kurių ji turi imtis. Vykdomo tyrimo išvada turi būti pagrįsta visapusišku, objektyviu ir nešališku reikšmingų aplinkybių ištyrimu. Teismas kartu priminė, jog minimalių tyrimo veiksmingumo standartų vertinimas priklauso nuo individualių bylos aplinkybių (*Mustafa Tunç ir Fecire Tunç prieš Turkiją*, Nr. 24014/05, §§ 173–178).

Teismo neįtikino pareiškėjų pateikti argumentai, jog Lietuvoje atliktas ikiteisminis tyrimas nebuvo veiksmingas. Pasak Teismo, aplinkybė, kad prokuroras neapklausė kiekvieno varžybų dalyvio ar nesurinko informacijos apie žuvusiojo asmenybę savaime neužkerta kelio tyrimo metu konstatuoti A.B. žūties aplinkybių ir įvertinti priemones, kurių ėmėsi renginio organizatoriai, siekdami užtikrinti dalyvių saugumą, įskaitant ir šių priemonių trūkumus. Teismas pabrėžė, kad kaltinamieji byloje buvo išteisinti ne dėl nepakankamos tyrimo metu surinktos informacijos, bet dėl to, kad renginio organizatorių veiksmai ir neveikimas nepasiekė ribos, kuri lemtų jų baudžiamąją atsakomybę pagal nacionalinę teisę. Dėl liudytojo A.Č. parodymų tariamai netinkamo įvertinimo Lietuvos teismuose Teismas pažymėjo, kad liudytojų parodymų reikšmės nustatymas pagal bendrą taisyklę priklauso nacionalinių teismų kompetencijai. Todėl Teismas, įvertinęs bylos medžiagą, konstatavo, jog nėra pagrindo šioje byloje nacionalinių teismų atliktos liudytojų apklausos vertinti kaip šališkos ar kitais pagrindais abejoti procesų nacionaliniuose teismuose sąžiningumu.

Tai, kad pareiškėjai nesutinka su išvada dėl kaltinamųjų baudžiamosios atsakomybės nereiškia, jog tyrimas dėl jų sūnaus mirties buvo neveiksmingas. Teismas priminė, jog Konvencijos 2 str. nereiškia teisės patraukti atsakomybėn ar nubausti dėl pažeidimo, ar pareigos užtikrinti, kad visi baudžiamieji persekiojimai pasibaigtų nuteisimu ar bausme (žr. *Jasinskis prieš Latviją*, Nr. 45744/08, § 73). Teismas taip pat atkreipė dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išvadą, kad baudžiamojoje byloje priimtas išteisinamasis nuosprendis neužkerta kelio kreiptis dėl renginio organizatorių civilinės atsakomybės už renginio metu kilusią žalą.

Lazauskai prieš Lietuvą (Nr. 4964/11), 2016-09-06

Pareiškėjai skundėsi Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) pagrindu dėl to, kad neatsižvelgiant į pareiškėjų kaltę, jie turėjo mokėti mokesčius, susijusius su paveldėtu turtu. Be to, pareiškėjai nurodė, kad nacionaliniai teismai nepagrįstai atnaujino terminą prokurorui kreiptis į teismą. Pareiškėjai taip pat teigė, kad nacionaliniai teismai nepagrįstai atsisakė apklausti liudytoju banko darbuotoją, kuris banko vardu pasirašė seifo nuomos sutartį su pareiškėjų motina. Pareiškėjai Konvencijos 8 straipsnio (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) pagrindu skundėsi dėl neteisėtai atliktos kratos jų motinos namuose. Be to, pareiškėjai skundėsi Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pagrindu pareiškėjai skundėsi dėl laikinųjų

apsaugos priemonių – piniginių lėšų, kurias pareiškėjai paveldėjo iš motinos, arešto iki nacionalinio teismo sprendimo įvykdymo – taikymo.

Teismas, vertindamas pareiškėjų skundus, pažymėjo, kad teisminiai procesai, susiję su pareiškėjų pareiga mokėti pajamų mokesťį, atsižvelgiant ir į įstatyme įtvirtintą viršutinę mokesčio dydžio ribą, neapėmė pareikšto „baudžiamąjo kaltinimo“ klausimo Konvencijos 6 straipsnio požiūriu, todėl šio straipsnio baudžiamasis aspektas nėra taikytinas nagrinėjamoje byloje. Kita vertus, Teismas konstatavo, kad mokestiniai klausimai priklauso viešosios teisės reguliuojamiems santykiams, todėl pareiškėjų skundai Konvencijos 6 straipsnio civiliniu aspektu pripažinti neatitinkančiais *ratione materiae* kriterijaus.

Vertindamas pareiškėjų skundo pagrįstumą Konvencijos 8 straipsnio pagrindu, Teismas, atsižvelgęs į aplinkybę, jog krata vyko pareiškėjų motinos namuose, o pareiškėjai ten negyveno, nurodė, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo taikyti Konvencijos 8 straipsnio, nes nėra pagrindo konstatuoti, kad keliamas klausimas dėl pareiškėjų „būsto“ Konvencijos 8 straipsnio požiūriu. Kita vertus, Teismas pabrėžė, kad net ir nepripažinus skundo neatitinkančiu *ratione personae* kriterijaus, šis skundas turi būti atmestas kaip akivaizdžiai nepagrįstas. Teismas pažymėjo, kad kratos atlikimas nagrinėjamu atveju atitiko Konvencijos 8 straipsnio 2 dalies kriterijus: kratos atlikimas reglamentuotas įstatyme, leidimas atlikti kratą suteiktas atsižvelgus į įstatyme nustatytą tvarką, krata atlikta esant vienam iš pareiškėjų. Be to, krata atlikta teismo nutarties, kurią galima skųsti, pagrindu, o nacionalinė teisė įpareigoja eismus atlikti kratos pagrįstumo analizę, prieš taikant šią priemonę. EŽTT pabrėžė, kad šioje byloje nacionalinis teismas pagrįstai konstatavo, kad kratos atlikimas pareiškėjų motinos bute galėjo leisti surasti dokumentus, kurie patvirtintų pareiškėjų motinos banko seife laikytų pinigų kilmę.

Teismas, vertindamas pareiškėjų skundą dėl laikinosios apsaugos priemonės – piniginių lėšų, kurias pareiškėjai paveldėjo iš motinos, arešto, Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio požiūriu, pažymėjo, kad pareiškėjai nesiskundė dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nacionaliniuose teismuose, todėl šis skundas atmestinas dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo.

A.Č. prieš Lietuvą (Nr. 59076/08), 2016 m. spalio 4 d.

Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 7 straipsniu (nėra bausmės be įstatymo), Konvencijos 8 straipsniu (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), Konvencijos 10 straipsniu (saviraiškos laisvė) ir Konvencijos 13 straipsniu (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę), skundėsi, kad žiniasklaidos publikacijos, kuriose pateikiama ypač jautri informacija apie jį, pažeidė jo teisę į privatumą ir jis neturėjo veiksmingos teisinės gynybos priemonės dėl šio pažeidimo. Taip pat pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 6 straipsniu (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), skundėsi, kad nacionaliniai teismai baudžiamąjoje byloje, iškeltoje privataus kaltinimo tvarka apie pareiškėją paskelbtų publikacijų pagrindu dėl jo šmeižimo ir įžeidimo, nepagrįstai atmetė jo prašymą apklausti liudytojus.

Teismas pripažino pareiškėjo peticiją nepriimtina. Teismas, dalį peticijos atmesdamas dėl vidaus gynybos priemonių nepanaudojimo, atsižvelgė į Vyriausybės argumentus, pabrėždamas, kad Lietuvoje bylai reikšmingu laikotarpiu buvo numatytos dvi teisinės gynybos priemonės, kuriomis galėjo pasinaudoti pareiškėjas: asmens garbės ir orumo gynimas (2001 m. liepos 1 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.24 straipsnis) ir teisė į privatų gyvenimą ir jo slaptumą (Civilinio kodekso 2.23 straipsnis). Teismas pabrėžė, kad pareiškėjo reikalavimas pagal Civilinio kodekso 2.24 straipsnį (asmens garbės ir orumo gynimas), kuriuo pareiškėjas prašė įpareigoti viešosios informacijos rengėją ir publikacijos autorių paneigti dviejose publikacijose paskleistą informaciją, pagrįstai atmestas nacionalinių teismų. Nacionaliniai teismai, išanalizavę bylą, konstatavo, kad pareiškėjas yra praleidęs Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatyme numatytą terminą kreiptis dėl informacijos paneigimo (dėl pirmojo 2000 m. straipsnio), o antrasis, 2004 m. publikuotas straipsnis, pagrįstas ankstesniu 2000 m. straipsniu, kuris nebuvo paneigtas.

Toliau Teismas konstatavo, kad pareiškėjas apskritai nepasinaudojo kita teisinės gynybos priemone, numatyta Civilinio kodekso 2.23 straipsnyje (teisė į privatą gyvenimą ir jo slaptumą), reikalaujantis atlyginti žalą, susijusią su privataus asmens gyvenimo duomenų, nors ir atitinkančių tikrovę, paskelbimu. Pareiškėjo teiginius, kad nacionaliniai teismai baudžiamojoje byloje privataus kaltinimo tvarka nepagrįstai atmetė jo prašymą apklausti liudytojus, taip pažeisdami jo Konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, Teismas atmetė kaip aiškiai nepagrįstus.

Koveshnikov prieš Lietuvą (Nr. 48073/13), 2016-11-08

Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 5 straipsniu (teisė į laisvę ir saugumą), skundėsi, jog jo suėmimas buvo per ilgas bei nepagrįstas ir kad neturėjo galimybės susipažinti su bylos medžiaga.

Teismas pripažino pareiškėjo peticiją nepriimtina. Teismas pažymėjo, jog neturi pagrindo abejoti vidaus teismų sprendimais, kurie kas tris mėnesius persvarstydavo pareiškėjo suėmimo pagrįstumą bei kurie kiekvieną kartą nusprendavo, jog yra pagrįstas įtarimas, kad pareiškėjas įvykdė nusikalstamą veiklą, kuria yra įtariamas. Be to, teismai pateikdavo aiškias priežastis, kodėl suėmimas turi būti pratęstas. Teismas nurodė, jog vidaus teismai tinkamai įvertino tyrimą atliekančių pareigūnų veiksmus, konstatuodami, jog ilgas tyrimas yra pateisinamas, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą bei apimtį. Pareiškėjo skundas dėl ribotos galimybės susipažinti su bylos medžiaga Teismo atmetas kaip aiškiai nepagrįstas.

Mertinas ir Mertinienė prieš Lietuvą (Nr. 43579/09), 2016-11-08

Pareiškėjai skundėsi, kad Lietuvos valstybė veiksmingai neapgynė jų teisės į privataus gyvenimo gerbimą (Konvencijos 8 straipsnis), jiems buvo užkirstas kelias veiksmingai ginti savo interesus teisme, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas netinkamai įvertino nacionalinės teisės aktus dėl neturtinės žalos atlyginimo ir pablogino jų situaciją priteisdamas iš pareiškėjų bylinėjimosi išlaidas laikraščio leidėjo naudai.

Teismas pastebėjo, kad Lietuvos teisėje garantuojama teisė pareikšti ieškinį asmenims dėl teisės į privataus gyvenimo gerbimą pažeidimo. Teismas sutiko su nacionalinių teismų padarytomis išvadomis dėl pareiškėjų teisės į privataus gyvenimo gerbimą pažeidimo. Byloje *Mertinas ir Mertinienė prieš Lietuvą* Teismas pabrėžė, kad visų trijų instancijų teismai pripažino, kad nuogų pareiškėjų nuotraukų paskelbimas yra sunkus jų privatumo pažeidimas, pažeidžiantis jų garbę ir reputaciją bei darantis žalą jų psichologiniam integralumui. Pasak nacionalinių teismų, teisė į privatumą garantuojama nepaisant pareiškėjų žinomumo Lietuvoje bei vietos – nudistų paplūdimio, kur pareiškėjai buvo slapta nufotografuoti. Nacionaliniai teismai pabrėžė, kad nebuvo viešojo intereso publikuojant nuotraukas. Nacionaliniame procese taip pat buvo pažymėtas būdas, kuriuo buvo nufotografuota, pažeidžiant žurnalisto profesinę etiką. Taigi Teismas įtikintas, kad nacionaliniai teismai kruopščiai, laikydamiesi Teismo praktikoje nustatytų kriterijų, vertino žurnalistų saviraiškos laisvės ir pareiškėjų teisės į privataus gyvenimo gerbimą santykį.

Byloje Teismas vertino ir kitą kriterijų – nacionalinių teismų priteistos kompensacijos dydį. Teismas pripažino, kad valstybės, nustatydamos priemonės, užtikrinančias pozityvaus įsipareigojimo vykdymą šioje srityje, gali atsižvelgti į tam tikrus finansinius standartus, pagrįstus valstybės ekonomine situacija. Net atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjai turėjo atlyginti bylinėjimosi išlaidas atsakovui, laikraščio leidėjui, tai buvo padaryta remiantis nacionaline teise ir nepadarė jiems priteisto žalos atlyginimo nacionaliniuose teismuose (kiekvienam po 15 000 litų) nereikšmingo. Taigi peticija pripažinta nepriimtina kaip aiškiai nepagrįsta.

Žvagulis prieš Lietuvą (Nr. 8619/09), 2016-11-08

Pareiškėjas skundėsi, kad Lietuvos valstybė veiksmingai neapgynė jo teisės į privataus gyvenimo gerbimą (Konvencijos 8 straipsnis), jam buvo užkirstas kelias veiksmingai ginti savo interesus teisme, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas netinkamai įvertino nacionalinės teisės aktus dėl

neturtinės žalos atlyginimo ir pablogino jo situaciją priteisdamas iš pareiškėjo bylinėjimosi išlaidas laikraščio leidėjo naudai.

Teismas pastebėjo, kad Lietuvos teisėje garantuojama teisė pareikšti ieškinį asmenims dėl teisės į privataus gyvenimo gerbimą pažeidimo. Teismas sutiko su nacionalinių teismų padarytomis išvadomis dėl pareiškėjų teisės į privataus gyvenimo gerbimą pažeidimo. Byloje visų trijų instancijų Lietuvos teismai pripažino, kad publikacijos buvo susijusios su intymiomis pareiškėjo privataus gyvenimo detalėmis ir jo atvaizdu, kas sudarė grynai privataus pobūdžio informaciją, neturinčią sąsajų su jo profesine veikla. Teismas taip pat sutiko su nacionalinių teismų išvada, kad nors pareiškėjas Ž. Žvagulis buvo gerai žinomas Lietuvos dainininkas, jam išlieka teisė į privatumą, bei nebuvo pagrindo manyti, kad žurnalistai ketino perduoti visuomenei bendro intereso informaciją. Taip pat Teismas pabrėžė ginčijamų publikacijų žalą ne tik pačiam pareiškėjui, bet ir dar didesnę – pareiškėjo vaiko, apie kurį buvo rašoma, psichologiniam integralumui. Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad nacionaliniai teismai pripažino, kad sensacijos interesas šiuo atveju buvo svarbesnis už konkretaus fizinio asmens privataus gyvenimo neliečiamumą, kad žurnalistų profesinė etika buvo pažeista. Teismas taip pat pažymėjo, kad nacionaliniai teismai atkreipė dėmesį, kad laikraščio leidėjas neįvykdė nacionalinio teismo nutartimi nustatyto draudimo publikuoti informaciją apie pareiškėjo nesantuokinį nepilnametį vaiką ir tuo pagrindu paskyrė maksimalią – 1 000 Lt dydžio baudą.

Byloje Teismas vertino ir kitą kriterijų – nacionalinių teismų priteistos kompensacijos dydį. Teismas pripažino, kad valstybės, nustatydamos priemonės, užtikrinančias pozityvaus įsipareigojimo vykdymą šioje srityje, gali atsižvelgti į tam tikrus finansinius standartus, pagrįstus valstybės ekonomine situacija. Net atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas turėjo atlyginti bylinėjimosi išlaidas atsakovui, laikraščio leidėjui, tai buvo padaryta remiantis nacionaline teise ir nepadarė jam priteisto žalos atlyginimo nacionaliniuose teismuose (10 000 litų) nereikšmingo. Taigi peticija pripažinta nepriimtina kaip aiškiai nepagrįsta.

Leščiukaitis prieš Lietuvą (Nr. 72252/11), 2017-03-28

Pareiškėjas baudžiamojoje byloje buvo nuteistas už tai, kad veikdamas organizuotoje grupėje, piktnaudžiaudamas tarnyba sukčiavo PVM apskaičiavimo ir sumokėjimo srityje. Atliekant tyrimą pareiškėjas buvo nušalintas nuo pareigų Kauno apskrities VPK Ekonominių nusikaltimų tyrimo tarnyboje, o įsigaliojus apkaltinamajam nuosprendžiui, jis buvo atleistas. Pareiškėjui pateikus kasacinį skundą, byla buvo perduota nagrinėti iš naujo apeliacine tvarka ir galiausiai Lietuvos apeliacinis teismas pareiškėją išteisino. Po išteisinimo pareiškėjas kreipėsi į Kauno apskrities VPK dėl grąžinimo į buvusias pareigas bei kompensacijos už negautą atlyginimą, tačiau jo prašymas nebuvo tenkintas, todėl pareiškėjas kreipėsi į administracinius teismus. Pirmosios instancijos teismas iš dalies patenkino T. Leščiukaičio reikalavimus – grąžino į buvusias pareigas bei priteisė vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laikotarpį. Abi šalys pateikė apeliacinius skundus. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nusprendė, kad pareiškėjas nesikreipė į teismą per įstatyme numatytą terminą (1 mėnuo nuo atleidimo), o savo skundą pateikė tik po išteisinimo baudžiamojoje byloje. Teismas atkreipė dėmesį, jog skundas buvo pateiktas praėjus itin ilgam laiko tarpui, nors skundžiamais veiksmais buvo sprendžiamas pareiškėjui ypatingą reikšmę turintis klausimas dėl jo tarnybos vidaus reikalų sistemoje. Nors ir nusprendęs, kad skundas buvo pateiktas praleidus įstatyme numatytą terminą ir nebuvo pagrįstų priežasčių terminą pratęsti, nesutikdamas su pirmosios instancijos teismo išvadomis, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas manė esant būtina pasisakyti ir dėl skundo esmės. Teismas pažymėjo, kad įsakymo dėl pareiškėjo atleidimo iš pareigų priėmimo metu pareiškėjo atžvilgiu galiojo įsiteisėjęs apkaltinamasis nuosprendis, todėl Administracinių bylų teisenos įstatymo taikymo požiūriu atsakovas veikė teisėtai, kartu buvo pabrėžta galimybė siekti kompensacijos už negautą atlyginimą civiline tvarka.

Prieš kreipdamasis į Strasbūro teismą, pareiškėjas pateikė civilinį ieškinį prieš valstybę dėl žalos atlyginimo ir jam buvo priteista turtinės ir neturtinės žalos kompensacija dėl neteisėto atleidimo.

Pareiškėjas skundėsi Konvencijos 6 str. 1 dalies pagrindu dėl to, kad atsisakymas grąžinti jį į eitas pareigas ar sumokėti kompensaciją jo skundą atmetus dėl praleisto termino paduoti skundą pažeidė jo teisę į teismą. Remdamasis Konvencijos 13 straipsniu, pareiškėjas teigė, kad neturėjo veiksmingos teisinės gynybos priemonės, kadangi jį atleidus iš pareigų baudžiamasis procesas dėl tarnybos pareigų neatlikimo tebevyko ir jo skundas nebūtų buvęs patenkintas.

Nagrinėdamas pareiškėjo skundą pagal Konvencijos 6 straipsnį (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), EŽTT, visų pirma, pažymėjo, kad teisė į teismą nenumato teisės į palankų teismo sprendimą, tačiau numato garantiją, jog civilinių teisių ir pareigų klausimas bus išspręstas teisme. Šios bylos aplinkybėmis pareiškėjas turėjo galimybę kreiptis į teismą dėl savo atleidimo, tačiau jo skundas buvo atmestas dėl praleisto termino. EŽTT pažymėjo, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas atidžiai išnagrinėjo pareiškėjo argumentus dėl termino praleidimo priežasčių. Strasbūro teismo manymu, nacionalinio teismo sprendimai dėl to, kad skundo pateikimui buvo taikomas 1 mėnesio terminas ir kad jis buvo praleistas neatrodo nepagrįsti arba savavališki, todėl pareiškėjo teisė kreiptis į teismą nebuvo apribota pažeidžiant Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį. Peticija šioje dalyje pripažinta kaip akivaizdžiai nepagrįsta.

Vertindamas pareiškėjo skundus pagal Konvencijos 13 straipsnį (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) dėl to, kad vidaus teismų atsisakymas grąžinti jį į pareigas po išteisinimo baudžiamojoje byloje atėmė iš jo veiksmingą gynybos priemonę, kurios negali atstoti jokios kompensacinės priemonės, EŽTT pažymėjo, jog Konvencijos 13 straipsnis numato teisę į teisinės gynybos priemonę, kurios pagrindu gali būti išnagrinėta skundo dėl Konvencijos garantijų pažeidimo esmė. EŽTT atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas pasinaudojo dviem teisminėmis gynybos priemonėmis – administracine ir civiline. Administraciniame procese jo skundas nors ir buvo atmestas dėl praleisto termino, tačiau kartu buvo pasisakyta ir dėl jo esmės, o civiliniame procese pareiškėjas sėkmingai pasinaudojo gynybos priemonėmis ir jam buvo priteistas žalos atlyginimas dėl neteisėto atleidimo iš pareigų. EŽTT manymu, tai kad administracinis procesas buvo nesėkmingas, nes pareiškėjo skundai buvo atmesti, savaime nereiškia, kad administracinės teisminės gynybos priemonės neatitiko Konvencijos 13 straipsnio reikalavimų. Abu pareiškėjo skundai pripažinti kaip aiškiai nepagrįsti, todėl peticija pripažinta kaip akivaizdžiai nepagrįsta.

Bilinskas prieš Lietuvą (Nr. 40091/13), 2017-04-04

Pareiškėjas pateikė skundą, reikalaujamas priteisti dėl netinkamų kalinimo sąlygų Lukiškių tardymo izoliatoriuje-kalėjime (t. y. kameros buvo perpildytos, patalpos apleistos, o sanitarinės sąlygos jose blogos, todėl jo sveikata pablogėjo) patirtos neturtinės žalos atlyginimą. Galutiniu 2012 m. gruodžio 10 d. sprendimu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas iš dalies patenkino pareiškėjo prašymą ir priteisė jam 1 448 eurų už laikotarpį nuo 2007 m. sausio 29 d. iki 2010 m. sausio 29 d. Buvo nustatyta, kad jo įkalinimo Lukiškių tardymo izoliatoriuje metu pareiškėjas 42 dienas buvo laikomas perpildytose kamerose, o 100 dienų antisanitarinėmis sąlygomis.

Teismas, vertindamas peticijos dėl netinkamų kalinimo sąlygų priimtinumą ir remdamasis gausia savo praktika panašiose bylose (žr. pvz. *Scordino v. Italy (no. 1)* [GC], no. 63813/97), pirmiausia sprendė, ar pareiškėjas gali būti laikomas „auka“ Konvencijos 3 straipsnio požiūriu, atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjo skundai buvo nagrinėti nacionaliniuose teismuose, ir jam priteistas neturtinės žalos atlyginimas. Įvertinęs pareiškėjo byloje nacionalinių teismų priimtus sprendimus, Teismas atkreipė dėmesį, kad Lietuvos administraciniai teismai konstatavo, jog buvo pažeisti kalinimo sąlygoms taikytini vidaus teisės aktų reikalavimai. Teismas palankiai įvertino tai, kad Lietuvos teismai bent bendrąja prasme atsižvelgė į Teismo praktikoje išvystytus Konvencijos 3 straipsnio taikymo principus, o tai yra svarbus aspektas vertinant nacionalinės teisinės gynybos priemonės įkalinimo srityje veiksmingumą. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad administraciniai

teismai įvertino konkrečią pareiškėjo situaciją, daugiausia dėmesio skirdami jo sveikatos būklei ir jo teisei nebūti kankinamam ar nepatirti nežmoniško ir žeminančio elgesio.

Teismas priminė, kad jau anksčiau savo praktikoje pripažino, kad pagal vidaus teismų aiškinimą ir taikymą Lietuvos teisėje skundas dėl žalos atlyginimo iš esmės užtikrina teisinės gynybos priemonę pareiškėjui, kuris skundžiasi prastomis įkalinimo sąlygomis praeityje, nes galima pagrįstai tikėtis, kad reikalavimas bus patenkintas (žr. *Mironovas and Others v. Lithuania*, nos. 40828/12, 29292/12, 69598/12, 40163/13, 66281/13, 70048/13 ir 70065/13, § 92, 2015-12-08). Teismas pažymėjo, kad asmenims, kurių įkalinimas jau pasibaigęs, pinigine kompensacija yra vienas žalos atlyginimo būdų. Be to, galima neturtinės žalos atlyginimo kompensacija negali būti nepagrįstai maža, palyginti su sumomis, kurias Teismas priteisia panašiose bylose kaip teisingą atlyginimą pagal Konvencijos 41 straipsnį. Šiuo požiūriu Teismas atkreipė dėmesį, kad greitas procesas nacionaliniame teisme bei gyvenimo lygis šalyje taip pat gali būti reikšmingi kriterijai vertinant, ar kompensacija yra pakankama.

Įvertinęs šios bylos aplinkybes, Teismas pastebėjo, kad pareiškėjui priteista 1 448 eurų už 142 dienas, kurias jis buvo laikomas Lukiškių tardymo izoliatoriuje netinkamose kalinimo sąlygose, t.y. apytiksliai 10 eurų už dieną. Teismas palankiai įvertino išsamią LVAT pareiškėjo skundų analizę pagal Teismo jurisprudencijoje suformuotus Konvencijos 3 straipsnio principus ir todėl nusprendė, kad pareiškėjui priteista kompensacija yra pakankama. Atsižvelgęs į tai, Teismas konstatavo, kad pareiškėjas nebegali būti laikomas „auka“ Konvencijos 3 straipsnio požiūriu ir todėl pareiškėjo peticiją pripažino *ratione personae* nesuderinama su Konvencijos nuostatomis bei paskelbė ją nepriimtina pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

Linkevičienė ir kiti prieš Lietuvą (Nr. 3356/07, 34734/07, 34740/07), 2017-06-20

2003 m. liepos 17 d. pareiškėjų, kurie visi dirbo teismų pirmininkais, atžvilgiu buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas įtariant pareiškėjus piktnaudžiaujant tarnybine padėtimi (BK 228 str.) bei trukdant teisėjo, prokuroro, ikiteisminio tyrimo pareigūno, advokato ar antstolio veiklai (BK 231 str.). Tą pačią dieną Generalinio prokuroro pavaduotojas kreipėsi į Respublikos Prezidentą, kad būtų sustabdyti pareiškėjų, kaip teisėjų, įgaliojimai. Kitą dieną pagrindiniuose šalies laikraščiuose Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkas viešai pasisakė dėl pareiškėjų bendradarbiavimo su kontrabandininkais. 2003 m. liepos 22 d. pareiškėjai Respublikos Prezidento dekretu buvo atleisti iš pareigų. Dar kitą dieną žiniasklaidoje buvo pateikta oficiali Respublikos Prezidento pozicija dėl pareiškėjų, o vėliau ir kitų valstybės pareigūnų nuomonė šiuo klausimu. 2006 m. liepos 9 d. nuosprendžiu pareiškėjai buvo pripažinti kaltais dėl piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi ir jiems atimta teisė dirbti teisėsaugos, teisėtvarkos ir teisminėse institucijose nuo 1 metų ir 3 mėnesių iki 4 metų.

Nagrinėdamas antrojo ir trečiojo pareiškėjų skundus dėl privataus gyvenimo ribojimo diskriminaciniu būdu, EŽTT atkreipė dėmesį, kad nuo 2008 m. balandžio iki 2013 m. liepos Advokatūros įstatymas numatė absoliutų draudimą už tyčinę veiką teistus asmenis laikyti nepriekaištingos reputacijos, todėl panašu, kad iki 2013 liepos antrasis ir trečiasis pareiškėjai neturėjo galimybės sėkmingai kreiptis į Lietuvos advokatūrą dėl galimybės užsiimti advokato praktika. Tačiau Teismas atsižvelgė į tai, kad įsigaliojus Advokatūros įstatymo pakeitimams antrasis ir trečiasis pareiškėjai buvo pripažinti advokatais. Be to, Teismas pažymėjo, kad pagal nacionalinių teismų praktiką nepriekaištingos reputacijos reikalavimas yra savarankiškas kriterijus, atskirtas nuo teistumo ir pareiškėjai galėjo kreiptis į teismą, siekdami įrodyti, kad pasibaigus teistumui jie atgavo savo nepriekaištingą reputaciją. Galiausiai Teismas taip pat pažymėjo, kad reikalavimai prokurorams ir teisėjams Lietuvos teisėje buvo dar griežtesni, todėl Teismas neįžvelgė advokatų veiklos ribojimuose jokio diskriminacinio pobūdžio ir pripažino skundus pagal Konvencijos 8 ir 14 straipsnius nepriimtiniais kaip aiškiai nepagrįstus.

Nagrinėdamas bylą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 ir 2 dalis, EŽTT atmetė pareiškėjų skundus dėl to, kad Prezidentas negalėjo jų atleisti, kol buvo nagrinėjama baudžiamoji byla,

kadangi Lietuvos teisėje buvo aiškiai numatyti skirtingi teisėjų atleidimo pagrindai dėl teisėjo vardą žeminančio poelgio ir dėl nuteisimo. Pareiškėjų skundai dėl tariamo teisingo teismo neužtikrinimo, remiantis tuo, kad tuometinis Generalinis prokuroras buvo paskirtas į Aukščiausiojo Teismo teisėjus buvo pripažinti nepagrįstais, nes nebuvo pateikta jokių įrodymų, kodėl Seimas ar Respublikos Prezidentas turėjo neatlikti savo konstitucinių pareigų ir nepaskirti A. Klimavičiaus Aukščiausiojo Teismo teisėju. Teismas taip pat atmetė ir pareiškėjų skundus dėl tariamo teismų šališkumo, nes pareiškėjai paprasčiausiai ginčijo teismų kompetenciją ir nepateikė jokių įrodymų dėl galimo teismų subjektyvaus ar objektyvaus šališkumo Konvencijos 6 straipsnio požiūriu. EŽTT taip pat pažymėjo, kad nebuvo pateikta jokių dokumentų, pagrindžiančių, jog būtų nagrinėję Aukščiausiojo Teismo teisėjai iki teismo sprendimo priėmimo būtų išreiškę savo nuomonę dėl pareiškėjų baudžiamosios bylos, kartu buvo pažymėta, kad nė vienas iš Teisėjų garbės teisme būtų nagrinėjusių teisėjų nebuvo įtrauktas į pareiškėjų baudžiamosios bylos nagrinėjimą. Galiausiai skundai dėl nekaltumo prezumpciją pažeidžiančių valstybės aukštųjų pareigūnų pasisakymų nagrinėjant bylą buvo pripažinti nepriimtinais dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo, nes juos pareiškus tik kasaciniame skunde, jie negalėjo būti tinkamai išnagrinėti nacionaliniuose teismuose.

Šarkienė prieš Lietuvą (Nr. 51760/10), 2017-06-27

Pareiškėja Raisa Šarkienė, remdamasi Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 ir 3 (c) dalimis, skundėsi, kad nacionaliniai teismai, nuteisdami ją už mobiliuoju telefonu išsiųstą grasinimą nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą, pažeidė jos teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kadangi pareiškėjos kaltė buvo grindžiama jos prisipažinimu nedalyvaujant advokatui. Pareiškėjos teigimu, policijos pareigūnai privertė ją atsisakyti advokato ir prisipažinti įvykdžius nusikalstamą veiką, kurios, pareiškėjos teigimu, ji nepadarė.

Remdamasis savo kitose bylose suformuotais principais, Teismas priminė, kad nei Konvencijos 6 straipsnio raidė, nei dvasia neleidžia asmeniui atsisakyti jos ar jo laisvos valios, aiškiai ar numanomai, į teisingo bylos nagrinėjimo garantijas. Tai taip pat taikoma teisei į teisinę pagalbą. Teismo nuomone, Konvencijos taikymo tikslais atsisakymas galioja tik, jei jis savanoriškas, nedviprasmiškai išreikštas ir pagrįstas būtinausiomis garantijomis, atitinkančiomis jo svarbą. Sprendimas atsisakyti teisės turi būti ne tik savanoriškas, bet ir priimtas žinant visas jo pasekmes.

Atsižvelgdamas į šios bylos aplinkybes, Teismas pirmiausia pastebėjo, kad 2008 m. liepos 10 d. pareiškėjai buvo oficialiai įteiktas pranešimas apie įtarimą, kuriame buvo nurodytos jos procesinės teisės, be to, pareiškėja jį pati pasirašė. Atkreipė dėmesį, kad pareiškėja nei nacionaliniuose teismuose, nei Teisme netvirtino, kad ji buvo netinkamai informuota apie savo teisę į advokatą. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjos pasirašytas atsisakymas buvo aiškus, nedviprasmiškas ir atitiko įstatymų nustatytus reikalavimus. Be to, Teismas pastebėjo, kad apskritai aplinkybės, kuriomis pareiškėja pasirašė atsisakymą, savaime nekelia abejonių dėl pareiškėjos laisvos valios, taip pat neatrodo, kad pasirašydama atsisakymą pareiškėja buvo ypač pažeidžiamoje padėtyje.

Teismas pastebėjo, kad nagrinėdami pareiškėjos baudžiamąją bylą nacionaliniai teismai atmetė jos argumentus, jog policijos pareigūnai privertė ją atsisakyti savo teisės į advokatą. Be to, pareiškėjos patikimumas kėlė abejonių dėl to, kad proceso metu ji keletą kartų keitė savo įvykių versiją ir galiausiai pateikė versiją, kurios nebuvo galima patvirtinti „jokiais įrodymais“. Išnagrinėjęs jam pateiktą medžiagą, Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad pareiškėja pateikė tik abstrakčius ir neaiškius kaltinimus apie policijos pareigūnų „nurodymus ir įtikinėjimą“, nenurodydama jokių konkrečių detalių dėl tariamų grasinimų ar kitokio žodinio spaudimo, kai tuo tarpu trys pareigūnai davė nuoseklius parodymus, kurie paneigė kaltinimus dėl bet kokio spaudimo. Tokiomis aplinkybėmis Teismas sutiko su nacionalinių teismų pateiktu vertinimu ir nurodė, kad nėra pagrindo daryti išvados, jog atsisakydama savo teisės į teisinį atstovavimą pirmą kartą pareiškėja apklausiant kaip įtariamąją, ji buvo suklaidinta, jos atžvilgiu taikyta prievarta arba kad ji nesuprato

savo veiksmų pasekmių. Pripažinęs šiuos kaltinimus nepagrįstais, Teismas taip pat nematė pagrindo abejoti pareiškėjos baudžiamojo proceso teisingumu vertinant jį kaip visumą. Atsižvelgęs į išdėstytus argumentus, Teismas atmetė pareiškėjos skundą pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 (a) ir 4 dalis kaip aiškiai nepagrįstą.

Čiapas prieš Lietuvą (Nr. 62564/13), 2017-07-04

Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 8 straipsniu (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), skundėsi dėl atsisakymo skirti pasimatymus su sutuoktine suimtajam esant Šiaulių tardymo izoliatoriuje. Remdamasis Konvencijos 14 straipsniu (diskriminacijos uždraudimas) kartu su 8 straipsniu pareiškėjas taip pat skundėsi dėl to, kad Lietuvos įstatymai nenumato suimtiesiems teisės į pasimatymus su sutuoktine, kai tuo tarpu nuteistieji tokią teisę turi.

Visų pirma, Teismas, remdamasis savo praktika, priminė, kad žodis „auka“ Konvencijos 34 straipsnio kontekste reiškia asmenį ar asmenis, tiesiogiai ar netiesiogiai nukentėjusius dėl tariamo pažeidimo. Taip pat Teismas yra pabrėžęs, kad Konvencijos 8 straipsnio sąvoka „šeimos gyvenimas“ apima ne vien šeimą, sudarytą santuokos pagrindu, bet ir kitus *de facto* santykius. Ar konkretūs santykiai gali būti laikomi šeimos gyvenimu yra fakto klausimas, priklausantis nuo realaus artimų asmeninių ryšių egzistavimo praktikoje. Šiuo atžvilgiu Teismas pabrėžė, kad santuokos nutraukimas sukuria tvirtą prielaidą, kad šeimos gyvenimas yra pasibaigęs (žr. *Berrehab v. Netherlands*, no. 10730/84, § 21, 1988 m. birželio 21 d.). Atsižvelgiant į tai, kad „šeimos gyvenimas“ gali egzistuoti ne tik santuokoje, neatmestina galimybė, kad jis gali tęstis ir po santuokos nutraukimo. Todėl, Teismo nuomone, būtent pareiškėjams tenka pareiga paneigti prezumpciją, kad „šeimos gyvenimas“ skyrybomis baigiasi ir įtikinamai parodyti, kad jis tęsiasi ir po to.

Teismas nurodė, kad nors nagrinėjamoje byloje pareiškėjas teigė, kad po skyrybų jo „šeimos gyvenimas“ nepasibaigė, Teismas negali nekreipti dėmesio į faktus, kokie jie yra. Pirma, pareiškėjas jau buvo išsiskyręs prieš jam paskiriant kardomąją priemonę - suėmimą ir prieš pirmą kartą pateikiant prašymą dėl santuokinio pasimatymo su buvusia sutuoktine suteikimo. Todėl Teismo nuomone, formaliąja prasme, jų šeimos ryšiai pasibaigė santuokos nutraukimu. Antra, būtent pareiškėjas turėjo pareigą įrodyti, kad jis ir toliau gyveno „šeimos gyvenimą“ su savo buvusia sutuoktine. Todėl Teismas nebuvo įtikintas, kad pareiškėjo skambučiai buvusiai sutuoktinei ir jos apsilankymai jam esant sulaikytam Panevėžio policijos areštinėje laikytini pakankamai įrodymais, leidžiančiais daryti išvadą, kad jie vis dar buvo įsipareigoję vienas kitam ir kad pareiškėjas ir toliau gyveno „šeimos gyvenimą“ su buvusia sutuoktine. Teismo nuomone, toks bendravimas, nors ir intensyvus, nebuvo pakankamas įrodymas, kad skambučiai ir pasimatymai buvo susiję su šeimos santykių tęsimu, o ne su kitais klausimais, kuriuos būtų sutuoktiniai turi spręsti po santuokos nutraukimo. Teismo abejones dar labiau sustiprino tai, kad vis dėlto skyrybos užbaigė jo „šeimos gyvenimą“ su pirmąja sutuoktine jam sudarius antrą santuoką.

Teismas pažymėjo, kad nesant įtikinamų priešingų įrodymų, negalima teigti, kad pareiškėjas Konvencijos 8 straipsnio požiūriu iš tikrųjų gyveno „šeimos gyvenimą“ su savo buvusia sutuoktine po jų santuokos nutraukimo 2013 m. birželio mėn. ir po to, kai jis buvo patalpintas į Šiaulių tardymo izoliatorių 2013 m. rugpjūčio mėn. Atsižvelgęs į tai, Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjas negali teigti esąs tariamo Konvencijos 8 straipsnio pažeidimo „auka“ tiek, kiek tai susiję su jo skundais dėl santuokinių pasimatymų savo buvusia sutuoktine nebuvimo. Atsižvelgęs į tai, Teismas pripažino šią peticijos dalį *ratione personae* nesuderinama su Konvencijos nuostatomis bei paskelbė ją nepriimtina pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

Galiausiai Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo skundas dėl jo tariamos diskriminacijos yra glaudžiai susijęs su jo skundu pagal Konvencijos 8 straipsnį, todėl, atsižvelgdamas į aukščiau išdėstytus faktus, padarė išvadą, kad pareiškėjas negali teigti esąs „auka“ Konvencijos prasme dėl Konvencijos 14 straipsnyje numatytų teisių pažeidimo. Todėl šią peticijos dalį Teismas taip pat

pripažino esant nesuderinama *ratione personae* su Konvencijos nuostatomis ir paskelbė ją nepriimtina pagal Konvencijos 35 straipsnio 4 dalį.

Mockienė prieš Lietuvą (Nr. 75916/13), 2017-07-04

Pareiškėjai, buvusiai Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos pareigūnei, buvo mokama valstybinė pensija Karių ir pareigūnų valstybinių pensijų įstatymo pagrindu. Prasadėjus 2008 m. ekonominei krizei, Socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinojo įstatymo pagrindu pareiškėjos valstybinė pensija buvo sumažinta 15 procentų. Pareiškėja kreipėsi į Teismą ir, remdamasi Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsniu (nuosavybės apsauga), teigė, kad jai buvo atimta nuosavybė, nes jos valstybinė pensija buvo sumažinta, o sumažinimas nebuvo kompensuotas. Be to, remdamasi Konvencijos 14 straipsniu (diskriminacijos draudimas), taikomu kartu su Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsniu, ji nurodė, kad minėtu pensijos sumažinimu ji buvo diskriminuojama, lyginant jos situaciją su kitais išmokų gavėjais – skirtingai nuo valstybinių pensijų, valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų sumažinimas buvo kompensuojamas. Pareiškėja taip pat skundėsi per ilgu teismo procesu administraciniuose teismuose Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalies pagrindu

Pirmiausiai Teismas pažymėjo, kad Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnis taikytinas pareiškėjos byloje, nes pareiškėja turėjo teisėtus lūkesčius, kad jai bus mokama valstybinė pensija užbaigus tarnybą Kalėjų departamente. Teismas pripažino, kad laikinas valstybinės pensijos sumažinimas laikytinas įsikišimu į asmens teisę netrukdomai naudotis nuosavybe Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio požiūriu. Vertindamas, ar laikinas pareiškėjos pensijos sumažinimas atitiko teisėtumo kriterijų, Teismas pabrėžė, kad šis sumažinimas buvo numatytas Socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, kurio teisėtumas patvirtintas ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimu.

Vertindamas ribojimo atitiktį „teisėto tikslo“ kriterijui, Teismas priminė, kad valstybių įstatymų leidžiamajai valdžiai suteikta plati vertinimo laisvė dėl sprendimų, įgyvendinant socialinę ir ekonominę politiką. Šiuo aspektu įstatymų leidžiamosios valdžios sprendimas dėl to, kas patenka į „viešojo intereso“ sąvoką yra gerbiamas Teismo, išskyrus atvejus, kai šis sprendimas akivaizdžiai neturi pagrindimo. Teismas pripažino, kad pareiškėjos atveju laikinas valstybinių pensijų ir kitų socialinių garantijų sumažinimas ekonominės krizės metu, siekiant sumažinti valstybės išlaidas, stabilizuoti valstybės biudžetų deficitą didėjimą ir užtikrinti išmokų mokėjimą jautriausioms visuomenės grupėms atitiko teisėto tikslo kriterijų. Kartu Teismas priminė, kad ir kitose panašiose bylose jis yra pripažinęs taupymo priemonių, priimtų ekonominės krizės metu, tikslų teisėtumą (žr. bylas *Panfle prieš Rumuniją*, Nr. 13902/11, § 21, *Koufaki ir ADEDY prieš Graikiją*, Nr. 57665/12, *Savickas ir kiti prieš Lietuvą*, Nr. 66365/09, § 92 ir kt.).

Analizuodamas vertinamo ribojimo proporcingumą, Teismas pirmiausiai pabrėžė, kad Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnis neriboja valstybių laisvės pasirinkti išmokų, mokamų socialinės apsaugos sistemos pagrindu, rūšių ar dydžių (žr. *Valkov ir kiti prieš Bulgariją*, Nr. 2033/04, § 91). Taip pat Teismas priminė, kad šis vertinimas priklauso nuo konkrečių bylos aplinkybių ir individualios pareiškėjo situacijos – visiškas išmokų atėmimas, kuris nulemtų pragyvenimo lėšų netekimą, iš esmės reikštų nuosavybės teisės pažeidimą, tuo tarpu pagrįstas ir proporcingas sumažinimas nebūtų laikomas pažeidimu (žr. *Da Conceição Mateus ir Santos Januário prieš Portugaliją*, Nr. 62235/12, 57725/12, § 24).

Vertindamas pareiškėjos situaciją, Teismas pažymėjo, kad pareiškėjos skundas susijęs su specialia išmokos rūšimi – valstybine pensija, kuri leidžia asmeniui gauti ir kitų rūšių išmokas. Teismas, referuodamas į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimą, pažymėjo, kad aptariamasis pareiškėjos pensijos sumažinimas negali būti laikomas žymiu. Teismas atkreipė ypatingą dėmesį į tai, kad pareiškėjos valstybinės pensijos sumažinimas buvo ribotas ne tik dydžiu (apie 15 proc.), bet ir trukę ribotą laiką – 4 m. Be to, aptariamasis sumažinimas buvo plačios valstybės taupymo priemonių programos dalis ir nenulėmė pareiškėjai grėsmės likti be

pragyvenimo šaltinio. Todėl Teismas pripažino, jog laikinas pareiškėjos valstybinės pensijos sumažinimas sunkių ekonominės krizės padarinių kontekste neleidžia konstatuoti, kad valdžios institucijos nustatė netinkamą pusiausvyrą tarp viešųjų ir pareiškėjos privataus interesų, o skundas šiuo aspektu buvo pripažintas akivaizdžiai nepagrįstu ir atmestas Konvencijos 35 straipsnio 4 dalies pagrindu.

Vertindamas pareiškėjos skundą dėl diskriminacijos, nesant kompensacinio mechanizmo dėl sumažintos valstybinės pensijos, Teismas pažymėjo, kad diskriminacija ir, atitinkamai, Konvencijos 14 straipsnio pažeidimas, galimi tais atvejais, kai skirtingai traktuojami vienodose ar iš esmės panašiose padėtyse esantys asmenys (žr. *Carson ir kiti prieš Jungtinę Karalystę* [DK], Nr. 42184/05, § 61). Šiuo aspektu Teismas, remdamasis ir Lietuvos konstitucine jurisprudencija (Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. ir 2015 m. gegužės 14 d. nutarimais), pabrėžė, kad valstybinių pensijų gavėjai ir valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų gavėjai nėra analogiškose situacijose esančios asmenų grupės. Išmokos šioms grupėms priklausantiems asmenims mokamos, remiantis skirtingais principais ir iš skirtingų šaltinių – valstybinės pensijos mokamos dėl valstybės tarnybos ar nuopelnų valstybei ir priklauso nuo valstybės finansinių išteklių, skirtingai nuo socialinio draudimo senatvės pensijų, mokamų socialinio draudimo pagrindu ir sietinų su asmenų sumokėtomis įmokomis ir jų poreikiais ar pažeidžiamumu. Todėl ir šis pareiškėjos skundas atmestas kaip akivaizdžiai nepagrįstas Konvencijos 35 straipsnio 4 dalies pagrindu.

Teismas taip pat atmetė pareiškėjos skundą dėl per ilgos teismo proceso administraciniuose teismuose trukmės Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalių pagrindu, pabrėždamas, kad pareiškėja nepanaudojo vidaus teisinės gynybos priemonės, kuri pripažinta Teismo veiksminga Lietuvoje (žr. *Savickas ir kiti prieš Lietuvą* (Nr. 66365/09), §§ 86-88 ir kt.).

Falkauskienė prieš Lietuvą (Nr. 42307/09), 2017-07-04

Pareiškėja, remdamasi Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsniu (nuosavybės apsauga) skundėsi, kad negali gauti visos palikimo sumos (15 800 JAV dolerių, kurios dalis pareiškėjai gražinta), 1991 m. pervestos į jos banko sąskaitą buvusiame TSRS ekonominių ryšių su užsieniu banko Lietuvos skyriuje. Taip pat pareiškėja skundėsi pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisingas bylos nagrinėjimas) 1 dalį, kad jos teisė kreiptis į teismą buvo pažeista, nes civiliniame procese dėl indėlio gražinimo ji turėjo pareigą sumokėti pernelyg didelį žyminį mokestį.

Dėl pareiškėjos skundo pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį, Teismas pritarė nacionalinių teismų vertinimui. Teismas pabrėžė, kad nacionalinių teismų išvados, jog TSRS ekonominių ryšių su užsieniu banko Lietuvos skyrius nebuvo reorganizuotas į nepriklausomą Lietuvos ekonominių ryšių su užsieniu banką, jog Lietuvos valstybė neperėmė pareiškėjos indėlio bei tai, kad Lietuvos valstybė neprisiėmė įsipareigojimo gražinti indėlių, kurie nebuvo perduoti Lietuvos bankams, buvo pagrįstos išsamia dokumentų analize ir nėra jokio pagrindo teigti, kad nacionalinių teismų išvados buvo savavališkos. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuvos valdžios institucijos nuolat laikėsi pozicijos, kad indėlių gražinimas priklauso nuo derybų su Rusija rezultatų. Teismas pakartojo, kad Lietuva, kuri buvo okupuota ir aneksuota Sovietų Sąjungos, nėra jos teisių perėmėja ir neprisiėmė jokių įsipareigojimų dėl lėšų, laikytų sovietiniuose bankuose. Pasak Teismo, Lietuvos savo pačios iniciatyva ir gera valia suteikta dalinė kompensacija, nustatyta nacionalinėje teisėje, už prarastus indėlius atitinka Teismo praktiką pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį. Taigi Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjos skundas prieš Lietuvą pagal Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį nesuderinamas *ratione personae* su Konvencijos nuostatomis ir pripažino jį nepriimtiniu pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 (a) ir 4 dalis.

Vertindamas pareiškėjos skundą dėl, jos manymu, pernelyg didelio žyminio mokesčio, sumokėto civiliniame procese dėl indėlio gražinimo, Teismas priminė, kad pagal Lietuvos civilinio proceso kodekso 83 straipsnio 3 dalį asmenys jų prašymu gali būti iš dalies atleisti nuo žyminio mokesčio mokėjimo jų turtinės padėties pagrindu. Teismas pastebėjo, kad pareiškėja savo prašyme

dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio mokėjimo, kurį ji pateikė pirmosios instancijos teismui, nesirėmė savo turtine padėtimi. Nors pareiškėja rėmėsi savo turtine padėtimi jos prašyme apeliacinės instancijos teismui, ji prašė ne atleisti ją nuo žyminio mokesčio mokėjimo remiantis CPK 83 straipsnio 3 dalimi, o tik atidėti žyminio mokesčio mokėjimą iki sprendimo (nutarties) priėmimo pagal CPK 84 straipsnį, ir teismas šį prašymą patenkino. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjai vienintelį kartą pateikus motyvuotą prašymą atleisti ją nuo žyminio mokesčio mokėjimo jos turtinės padėties pagrindu, kasacinės instancijos teismas patenkino šį prašymą ir pavedė sumokėti palyginti nedidelę sumą – 100 Lt (apytiksliai 29 Eur). Esant tokioms aplinkybėms Teismas nustatė, kad prašymas dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio mokėjimo remiantis turtine padėtimi pagal CPK 83 straipsnio 3 dalį yra veiksminga vidaus teisinės gynybos priemonė. Atsižvelgus į tai, kad pareiškėja nepasinaudojo šia priemone pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, šis skundas pripažintas nepriimtiniu dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

Kužmarskienė prieš Lietuvą (Nr. 54467/12), 2017-07-11

Pareiškėja, remdamasi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 13 straipsniu (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę), skundėsi, kad nacionaliniai teismai, pripažinę Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro Centrinę medicinos ekspertizės komisijos (toliau – CMEK) sprendimą pripažinti ją netinkama tarnybai dėl per mažo ūgio Šiaulių tardymo izoliatoriuje psichologo pareigose neteisėtu ir bylą nutraukę kaip nenagrinėtiną administraciniame teisme, užkirto pareiškėjai kelią kreiptis į teismą dėl žalos, patirtos dėl neteisėtų valstybės institucijos veiksmų, atlyginimo. Taip pat pareiškėja skundėsi pagal Konvencijos 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) kartu ir atskirai su Konvencijos 14 straipsniu (diskriminacijos uždraudimas), kad priimant į darbą ji buvo diskriminuojama dėl ūgio.

Pirmiausiai Teismas priminė savo praktiką, taikant Konvencijos 35 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą reikalavimą panaudoti visas valstybės vidaus teisinės gynybos priemones, prieš teikiant peticiją Teismui. Pasak Teismo, minėta nuostata reikalauja, kad asmuo turėtų galimybę panaudoti teisinės gynybos priemonę, atitinkančią veiksmingumo, tinkamumo ir prieinamumo reikalavimus (žr., pavyzdžiui, *Sofri ir kiti prieš Italiją*, Nr. 37235/97). Bet kuriuo atveju priemonės veiksmingumas Konvencijos 13 straipsnio (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) prasme neturi būti siejamas su pareiškėjai palankia bylos baigtimi. Veiksmingumas turi būti užtikrintas praktiškai ir įtvirtintas teisėje, siekiant užkirsti kelią tariamam pažeidimui ar tinkamą galimybę atitaisyti pažeidimu padarytą žalą (žr., pavyzdžiui, *Kudla prieš Lenkiją*, Nr. 30210/96, § 157–158). Teismas, be kita ko, pažymėjo, kad Vyriausybė turi pagrįsti, jog tariamai nepanaudota vidaus teisinės gynybos priemonė aktualiū laikotarpiu buvo teoriškai ir praktiškai veiksminga, prieinama, galinti užtikrinti galimybę atitaisyti žalą dėl pareiškėjo skundų bei perspektyvi. Jei Vyriausybė įrodo šias aplinkybes, pareiškėjai kyla pareiga pagrįsti, kad aptariama teisinės gynybos priemonė buvo panaudota ar dėl tam tikrų priežasčių ji yra netinkama ar neveiksminga, ar buvo kitų ypatingų aplinkybių, atleidžiančių pareiškėją nuo reikalavimo panaudoti aptariamą teisinės gynybos priemonę (žr., pavyzdžiui, *Vukelič prieš Juodkalniją*, Nr. 58258/09, § 81). Teismas taip pat priminė, kad vien abejonė dėl tam tikros teisinės gynybos priemonės perspektyvumo, kai ši priemonė nėra akivaizdžiai beprasmiška, nėra pagrįstas motyvas tokia priemone nepasinaudoti (žr., pavyzdžiui, *Kane prieš Kiprą*, Nr. 33655/06).

Nagrinėjamos bylos kontekste Teismas pirmiausiai atkreipė dėmesį į Vyriausybės pateiktus argumentus, kad pareiškėjai nesutikus su CMEK padaryta išvada, ji turėjo galimybę kreiptis į Pacientų sveikatai padarytos žalos nustatymo komisiją Lietuvos Respublikos pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pagrindu dėl nekokybiškų sveikatos priežiūros paslaugų, apimančių ir CMEK ekspertų atliekamų sveikatos patikrinimus. Teismas pažymėjo, kad iš Lietuvos teisės matyti, jog medicinos eksperto tiriamas asmuo turėjo analogišką pacientui statusą. Taigi, tokios

nuostatos medicinos eksperto veiklai kelia reikalavimus, prilygintinus sveikatos priežiūros paslaugas teikiantiems specialistams. Konkretūs rūpestingumo reikalavimai, teikiant sveikatos priežiūros paslaugas, pasak Teismo, yra išvystyti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje bylose dėl sveikatai padarytos žalos atlyginimo. Konkrečiu pareiškėjos atveju Teismas pažymėjo, kad nacionaliniai administraciniai teismai, nurodę, jog CMEK išvada yra nepagrįsta, sudarė galimybę pareiškėjai pasinaudoti civiline teisinės gynybos priemone dėl šios išvados netinkamumo Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pagrindu. Tačiau pareiškėja tokia galimybe nepasinaudojo.

Nagrinėdamas kitos teisinės gynybos priemonės – žalos, atsiradusios dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų veiksmų, atlyginimo – taikymo klausimą Teismas pažymėjo, kad ši priemonė buvo įtvirtinta nacionalinėje teisėje (Administracinių bylų teisenos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 3 punkte) ir pareiškėja galėjo ja pasinaudoti. Tačiau pareiškėja šios priemonės nepanaudojo, teigdama, kad jai buvo užkirsta galimybė reikalauti žalos atlyginimo, administraciniams teismams nepripažinus CMEK išvados ir Šiaulių tardymo izoliatoriaus sprendimo konkurse į psichologo pareigas neteisėtai. Teismas nesutiko su šiais pareiškėjos argumentais ir pažymėjo, kad administraciniai teismai negalėjo spręsti žalos atlyginimo klausimo, nes pareiškėja jo nekėlė, nors galėjo.

Be kita ko, Teismas atkreipė dėmesį ir į tai, kad pareiškėja tinkamai nesuformulavo skundų administraciniame teisme, administraciniai teismai padarė viską, kas priklauso jų kompetencijai, padėjo juos performuluoti. Atkreiptas dėmesys į Vilniaus apygardos administracinio teismo pastangas, siekiant apginti pareiškėjos teises ir priimant sprendimą, kuriuo teismas panaikino Šiaulių tardymo izoliatoriaus sprendimą dėl pareiškėjos priėmimo į tarnybą Šiaulių tardymo izoliatoriuje procedūros nutraukimo, perdavęs Šiaulių tardymo izoliatoriui nagrinėti iš naujo klausimą dėl pareiškėjos priėmimo į tarnybą. Atsižvelgęs į pareiškėjos apeliacinį skundą, kuriuo ji, be kita ko, nesutiko su Vilniaus apygardos administracinio teismo pritaikyta teisinės gynybos priemone, nenorėdama, kad klausimas dėl jos priėmimo į tarnybą būtų sprendžiamas iš naujo, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas buvo priverstas bylą nutraukti.

Teismas padarė išvadą, kad pareiškėja nepateikė įtikinamų argumentų dėl vidaus teisinės gynybos priemonių (tiek civilinės Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo pagrindu, tiek reiškiant reikalavimą dėl žalos atlyginimo administraciniuose teismuose) netinkamumo ar neveiksmingumo ar kitų aplinkybių, dėl kurių jai neturėtų būti taikomas reikalavimais panaudoti minėtas teisinės gynybos priemones. Be to, pareiškėja nenurodė teismų praktikos, kuri atskleistų aptariamų civilinės ar administracinės teisinės gynybos priemonių beprasmiškumą. Pareiškėjos skundas Konvencijos 13 straipsnio pagrindu pripažintas akivaizdžiai nepagrįstu Konvencijos 35 straipsnio 3 (a) ir 4 dalių požiūriu. Pareiškėjos skundai Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir Konvencijos 8 straipsnio, skaitant jį atskirai ar kartu ar su Konvencijos 14 straipsniu, pagrindu atmesti kaip nepriimtini Konvencijos 35 straipsnio 3 (a) ir 4 dalių požiūriu dėl nepanaudotų vidaus teisinės gynybos priemonių

Kazlauskas prieš Lietuvą (Nr. 13394/13), 2017-07-11

Pareiškėjas, remdamiesi Konvencijos 8 straipsniu (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), skundžiasi dėl atsisakymo skirti ilgalaikius pasimatymus su sutuoktine, atliekančia laisvės atėmimo bausmę, jam atliekant laisvės atėmimo bausmę iki gyvos galvos.

Teismas pažymėjo, kad Konvencijosm 34 straipsnis (individualios peticijos) numato būtinybę pareiškėjui atitikti dvi sąlygas: jis turi patekti tarp šiame straipsnyje numatytų pareiškėjų kategorijų ir jis turi būti Konvencijos pažeidimo „auka“. „Aukos“ kriterijus Teismo praktikoje turi autonominę reikšmę – tai asmuo, tiesiogiai ar netiesiogiai paveiktas tariamo pažeidimo (žr. *Vallianatos ir Kiti prieš Graikiją*, nos. 29381/09 ir 32684/09, § 47).

Nagrinėjamoje byloje pareiškėjas niekada eksplicitiškai neprašė ilgalaikių pasimatymų su žmona ir niekada nesiskundė valstybės institucijoms dėl ilgalaikių pasimatymų nebuvimo. Jis ne kartą turėjo trumpalaikius pasimatymus, dėl kurių nesiskundė. Todėl, Teismo nuomone, pareiškėjas negali būti laikomas paveiktu tariamo pažeidimo, nesant galimybės skirti ilgalaikius pasimatymus, taigi, negali būti laikomas ir tariamo Konvencijos 8 straipsnio pažeidimo auka ta apimtimi, kiek jis skundžiasi dėl ilgalaikių pasimatymų su žmona nebuvimo. Teismas pripažino pareiškėjo peticiją nepriimtina *ratione personae* Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punkto požiūriu ir pripažino ją nepriimtina remdamasis Konvencijos 35 straipsnio 4 dalimi.

Selina prieš Lietuvą (Nr. 17969/10), 2017-09-05

Pareiškėja, remdamasi Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsniu (nuosavybės apsauga) skundėsi dėl to, kad pagal nacionalinę teisę jai negalėjo būti gražintas natūra 0,6857 ha žemės sklypas.

Teismas pakartojo, kad peticija gali būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą pareiškėjui piktnaudžiaujant individualios peticijos teise, jeigu peticija buvo pagrįsta žinomai neteisingais faktais. Nevisapusiškos ir todėl klaidinančios informacijos pateikimas taip pat gali sudaryti piktnaudžiavimą individualios peticijos teise, ypač tais atvejais, jeigu informacija yra susijusi su bylos esme ir pareiškėjas nepateikė pakankamo paaiškinimo, kodėl neatskleidė šios informacijos. Teismas taip pat pakartojo, kad įvykus svarbiems pasikeitimams Teismo proceso metu ir pareiškėjui, nepaisant nustatytos pareigos, neinformuojant Teismo apie tai, peticija taip pat gali būti atmesta dėl piktnaudžiavimo individualios peticijos teise.

Šioje byloje Teismas pastebėjo, kad pareiškėja nepranešė Teismui, jog 2011 m. jai buvo atkurtos nuosavybės teisės į du žemės sklypus (0,1793 ha ir 0,2959 ha), gražinant juos natūra, be to, buvo nuspręsta jai išnuomoti 0,026 ha žemės sklypą ir kad buvo priimtas sprendimas jai atkurti nuosavybės teises perduodant neatlygintinai nuosavybėn lygiavertį turėtajam miškų ūkio paskirties žemės sklypą. Pareiškėja nepateikė jokio paaiškinimo, kodėl ji neinformavo Teismo apie pasikeitimus jos nuosavybės teisių atkūrimo procese. Teismo manymu, ši informacija susijusi su bylos esme, nes į didžiąją dalį žemės teisės jau buvo atkurtos pareiškėjai, liko atkurti nuosavybės teises tik į 0,12 ha žemės. Dėl šios dalies pareiškėja pati prašė nacionalinių valdžios institucijų atkurti nuosavybės teises į žemę kitu būdu – neatlygintinai perduodant nuosavybėn naują žemės sklypą individualiai statybai. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, Teismas vienbalsiai nusprendė, kad remiantis Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalimis peticija turi būti pripažinta nepriimtina dėl pareiškėjos piktnaudžiavimo individualios peticijos teise.

Špakauskas prieš Lietuvą (Nr. 54909/13), 2017-09-19

Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsniu (nuosavybės apsauga), skundėsi, kad iš jo ir jo sutuoktinės buvo atimtas žemės sklypas, įsigytas iš trečiojo asmens P. G., negražinant už sklypą sumokėtų pinigų.

1998 m. nacionalinės valdžios institucijos M. G. atkūrė nuosavybės teises į ginčo žemės sklypą, priklausiusį jo mirusiai sutuoktinei. M. G. mirus, jo sutuoktinė P. G., atstovaujama pareiškėjo, paveldėjo ginčo žemės sklypą. 2009 m. P. G. pardavė ginčo žemės sklypą pareiškėjui ir jo sutuoktinei. Vėliau nacionaliniai teismai iš dalies patenkino prokuroro ieškinį ir panaikino nacionalinių institucijų 1998 m. įsakymą dėl nuosavybės teisių atkūrimo M. G. ir M. G. sutuoktinės (P. G.) paveldėjimo teisės pagal testamentą liudijimo dalį bei pirkimo-pardavimo sutarties tarp pardavėjos P. G ir pirkėjų (pareiškėjo bei jo sutuoktinės) dalį dėl ginčo žemės sklypo. Teismai nustatė, kad M. G., sudaręs naują santuoką su P. G., neturėjo teisės atkurti nuosavybės teisių į ginčo žemės sklypą, priklausiusį kitai jo mirusiai sutuoktinei. Teismai taip pat konstatavo, kad pareiškėjas ir jo sutuoktinė buvo nesąžiningi žemės sklypo įgijėjai (pareiškėjas atstovavo P. G. nacionaliniuose

teismuose nustatant juridinę reikšmę turintį faktą, pareiškėjo sutuoktinė buvo viena iš M. G. anūkių ir pareiškėjas turėjo žinoti, kad nuosavybės teisės M. G. atkurtos neteisėtai).

Šioje byloje Teismas pastebėjo, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami bylą dėl pareiškėjo nuosavybės teisių į žemės sklypą panaikinimo, nustatė, jog jis nuo pat pradžių turėjo žinoti, kad neturėjo teisės įsigyti šio sklypo. P. G. įgaliojo pareiškėją veikti jos vardu P. G. teisių paveldėjimo procese, tad pareiškėjas turėjo teisę susipažinti su visais reikšmingais dokumentais ir pats dalyvavo nacionaliniame teismo procese dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo, kurio metu buvo išreikštos abejonės dėl nuosavybės teisių atkūrimo M. G. (P. G. vyrui) teisėtumo. Pareiškėjas turėjo teisę teikti įrodymus, argumentus nacionaliniame procese bei skusti nacionalinių teismų sprendimus, kuriais iš jo buvo atimtas žemės sklypas. Teismo manymu, nacionalinių teismų sprendimai yra pagrįsti, priimti remiantis nacionalinės teisės nuostatomis ir nėra savavališki. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta pirmiau, Teismas neturėjo pagrindo nukrypti nuo nacionalinių teismų išvadų šioje byloje. Teismas vienbalsiai atmetė pareiškėjo skundą kaip aiškiai nepagrįstą ir nepriimtina pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą ir 4 dalį.

Jurgelaitis prieš Lietuvą (Nr. 9464/14), 2017-10-10

Pareiškėjas skundėsi, kad Lietuvos teismai, iškeldami jam baudžiamąją bylą dėl melagingų parodymų davimo baudžiamojoje byloje ir už tai nuteisdami, pažeidė teisę neduoti parodymų prieš save, kuri numato Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis. Pareiškėjo teigimu, draudimas neduoti parodymų prieš save buvo pažeistas dėl to, kad S. B. ir jo atžvilgiu iškeltoje baudžiamojoje byloje dėl sunkaus sveikatos sutrikdymo jį apklausus įtariamoju, o po to, prokuroro nutarimu nutraukus ikiteisminį tyrimą jo atžvilgiu, - liudytoju, vėliau tų parodymų pagrindu jam buvo iškelta baudžiamoji byla dėl melagingų parodymų, kurioje jis buvo nuteistas.

Teismas, referuodamas į savo praktiką panašiose bylose, pirmiausia pabrėžė, kad draudimo neduoti prieš save parodymų pažeidimas paprastai nustatomas dviem atvejais. Pirma, kai yra panaudojama prievarta, siekiant gauti informacijos, kuri gali tapti pagrindu asmenį apkaltinti jau iškeltoje baudžiamojoje byloje arba kai tokia byla galimai bus iškelta, kitaip tariant, asmuo apklausiamas dėl veikos, kurios padarymu yra ar gali būti „apkaltintas“ Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies požiūriu. Antra, tuo atveju, kai prievarta išgauta informacija ne baudžiamojo proceso kontekste yra panaudojama vėliau prieš tą asmenį iškeltoje baudžiamojoje byloje. Šiuo požiūriu, vertindamas pareiškėjo skundą, Teismas visų pirma atkreipė dėmesį, kad pareiškėjas buvo patrauktas baudžiamajon atsakomybėn už melagingus parodymus, kuriuos jis davė apklaustas liudytoju S. B. baudžiamojoje byloje. Teismo nuomone, tuo metu jis nebuvo „kaltinamas“, padaręs nusikalstamą veiką Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies požiūriu, nes prokuroro nutarimu jau buvo nuspręsta, kad jo veiksmuose nusikaltimo požymių nebuvo, o galimybė atnaujinti ikiteisminį tyrimą, kurią nacionalinė teisė numatė, buvo tik hipotetinė. Atkreipdamas dėmesį į pareiškėjo teiginius, jos jis tariamai nežinojo apie tai, kad ikiteisminis tyrimas jo atžvilgiu buvo nutrauktas, Teismas konstatavo, kad pareigūnai pakankamai aiškiai informavo pareiškėją, jog jo statusas procese buvo liudytojo, o ne įtariamojo. Teismas pabrėžė, kad nuo pat pirmosios liudytojo apklausos G. Jurgelaitis pasirašytinai buvo informuotas apie savo, kaip liudytojo, teises ir pareigas, taip pat apie atsakomybę už melagingus parodymus. Be to, Teismas atkreipė dėmesį ir į tai, kad pareiškėjas, prieš liudydamas teisme, davė priesaiką. Teismo neįtikino ir pareiškėjo argumentai, kad parodymai, kurių iš jo buvo tikimasi S. B. baudžiamojoje byloje, galėjo būti pagrindu reikšti jam įtarimus. Atsižvelgdamas į tai, kad ikiteisminio tyrimo metu keletas liudytojų jau buvo patvirtinę, kad pareiškėjas aukos neužpuolė, kurių parodymus prokuroras ir teismai laikė patikimais, Teismo nuomone, G. Jurgelaitis nebuvo verčiamas liudyti apie savo veiksmus ar galimą vaidmenį užpuolime, o tik buvo prašomas apibūdinti, kaip užpuolimo naktį klostėsi visi įvykiai – kas ką užpuolė, kas buvo ginkluotas. Atsižvelgdamas į tai, kad nors teismai ir nustatė, jog pareiškėjas dalyvavo užpuolime, baudžiamoji byla dėl sunkaus sveikatos sutrikdymo jį tuo kaltinant nebuvo iškelta, Teismas nusprendė, kad parodymai, kurių iš pareiškėjo buvo tikimasi, negalėjo tapti

pagrindu pateikti jam kaltinimus. Konstatuodamas, kad G. Jurgelaičio nuteisimas už melagingų parodymų davimą S. B. baudžiamojoje byloje buvo suderinamas su draudimu neduoti parodymų prieš save, Teismas pareiškėjo skundą pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį pripažino aiškiai nepagrįstu ir atmetė pagal Konvencijos 35 straipsnio 3(a) ir 4 dalis.

Butkus ir Remeikis prieš Lietuvą (Nr. 42468/16, 51911/16), 2018-04-10

Pareiškėjai, remdamiesi Konvencijos 3 straipsniu (kankinimo uždraudimas) skundėsi dėl netinkamų įkalinimo sąlygų Vilniaus ir Kybartų pataisos namuose bei dėl nacionalinių teismų nepriteisto ir priteisto per mažo žalos atlyginimo. Pareiškėjas Butkus taip pat teigė, jog buvo pažeista Konvencijos 13 straipsniu garantuojama jo teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę.

Pareiškėjo Butkaus byloje nacionalinis teismas buvo padaręs išvadą, jog nuo 2012-09-28 iki 2014-05-09 pareiškėjui teko 2,81 kv. m gyvenamojo ploto, remdamasis Vilniaus pataisos namų administracijos tvirtinimu, jog neįmanoma nustatyti, kiek asmenų nurodytu laikotarpiu gyveno kamerų tipo patalpose, nes tokie duomenys nebuvo kaupiami. Teismui pareikalavus, Vilniaus pataisos namų administracija duomenų dėl lovų skaičiaus nepatiksino, todėl nacionalinis teismas vadovavosi pareiškėjo aiškinimu, jog 33,72 kv. m ploto gyvenamojoje patalpoje buvo įrengta 12 lovų. Tuo tarpu Vyriausybė EŽTT pateikė pataisos įstaigos aukšto planą, kuriame nurodyta, kad toje gyvenamojoje patalpoje ginčui aktualių laikotarpiu buvo 11 miegamųjų vietų ir EŽTT buvo įtikintas, jog minėtą laikotarpį pareiškėjui teko 3,06 kv. m.

Pareiškėjo Remeikio byloje Vyriausybė teigė, jog visą įkalinimo laikotarpį Kybartų pataisos namuose pareiškėjui teko daugiau kaip 3 kv. m gyvenamojo ploto ir pateikė lentelę, kurioje buvo nurodytas gyvenamasis plotas, tenkantis pareiškėjui skirtingais įkalinimo laikotarpiais. Vyriausybė taip pat atkreipė dėmesį į tai, jog nacionaliniai teismai šioje byloje nenustatė jokių žymių higienos normų pažeidimų.

Pažymėtina, kad pagal EŽTT praktiką, minimalus gyvenamasis plotas asmeniui yra 3 kv. m. Tais atvejais, kai vienam kaliniui kameroje tenka nuo 3 iki 4 kv. m, Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas gali būti nustatytas, kartu su ploto trūkumu nustačius kitus netinkamų įkalinimo sąlygų aspektus, ypač susijusius su galimybėmis mankštintis lauke, natūralaus apšvietimo ar oro nepakankamumu, ventiliacijos trūkumu, netinkama vidaus temperatūra, privataus tualetu nebuvimu bei esminių sanitarinių ir higienos reikalavimų pažeidimu.

Šiose bylose EŽTT, išnagrinėjęs šalių pateiktus dokumentus, sutiko su nacionalinių teismų išvadomis, kad pareiškėjų įkalinimo sąlygos Vilniaus ir Kybartų pataisos namuose buvo tinkamos. EŽTT taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad pareiškėjai galėjo laisvai judėti įstaigų teritorijoje, be to, pareiškėjai niekada nesiskundė dėl nepakankamos veiklos už kameros ribų ar laiko, praleidžiamo lauke. Taigi, EŽTT padarė išvadą, kad pareiškėjai nepatyrė Konvencijos 3 straipsnio reikalavimų neatitinkančio žeminančio elgesio ir paskelbė peticijas nepriimtiniomis.

Marozaitė prieš Lietuvą (Nr. 52524/13), 2018-04-17

Pareiškėja skundėsi dėl apribotų galimybių paveldėti jos senelės tariamai privatizuotą žemės sklypą dar 1992 m. po jai priklausančiu gyvenamosios paskirties statiniu. Po to, kai pareiškėjos senelė mirė 2009 m., pareiškėja, būdama senelės teisių perėmėja, kreipėsi į valstybės institucijas, prašydama pateikti nuosavybės teises į ginčo žemės sklypą patvirtinančius dokumentus. Valstybės institucijoms nepateikus tokių dokumentų, pareiškėja kreipėsi į nacionalinius teismus, prašydama patvirtinti juridinį faktą dėl ginčo sklypo privatizavimo. Nacionaliniai teismai atmetė pareiškėjos prašymus.

Šioje byloje pareiškėja teigė, kad jai negalint paveldėti senelės nuosavybės teise turėtą žemės sklypą, buvo pažeistas Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnis (nuosavybės apsauga). Be to, ji neturėjo veiksmingos teisinės gynybos priemonės Konvencijos 13 straipsnio požiūriu.

Teismas priminė savo praktiką, kad nuosavybė Pirmojo protokolo 1 straipsnio požiūriu apima tokį turtą, kurio atžvilgiu asmuo gali tvirtinti turintis „teisėtą lūkestį“ veiksmingai naudotis

nuosavybės teise. Teisėtas lūkestis turi būti konkretesnis nei tiesiog viltis ir turi būti pagrįstas teisės nuostatomis, pavyzdžiui, teismo sprendimu (žr. *Bélané Nagy prieš Vengriją*, Nr. 53080/13, § 75). Todėl pirmiausiai nacionalinės institucijos turi taikyti vidaus teisę – Teismo vaidmuo yra užtikrinti, kad nacionalinių teismų sprendimai nebūtų šališki ar kitaip akivaizdžiai nepagrįsti (*Topallaj prieš Albaniją*, Nr. 32913/03, § 89).

Teismas konstatavo, kad pareiškėjos senelė neatliko visų veiksmų, reikalaujamų pagal Lietuvos teisę, siekiant pabaigti žemės sklypo privatizavimo procesą – buvo sumokėta rubliais nurodyta suma, bet neatlikta sandorio teisinė registracija. Tai buvo konstatuota ir nacionalinių teismų pareiškėjos inicijuotose bylose. Todėl Teismas patvirtinto Lietuvos teismų išvadą, kad pareiškėjos senelė niekada netapo ginčo žemės sklypo savininke, o pareiškėjos skundo reikalavimai neatitinka „nuosavybės“ kriterijaus Pirmojo protokolo 1 straipsnio požiūriu.

Pareiškėjos skundai pagal Pirmojo protokolo 1 straipsnį ir Konvencijos 13 straipsnį pripažinti nepriimtinais *ratione materiae* Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies pagrindu.